MOJE SONATA

PG
5038
F8A17
1895
díl 10

[SOU]BORNÉ VYDÁNÍ
BÁSNICKÝCH SPISŮ
JAROSLAVA VRCHLICKÉHO

Purchased for the
LIBRARY *of the*
UNIVERSITY OF TORONTO
from the
KATHLEEN MADILL BEQUEST

MOJE SONATA.

BÁSNĚ

JAROSLAVA VRCHLICKEHO.

(1889—1892.)

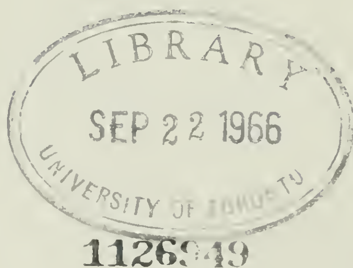
(DRUHÉ VYDÁNÍ.)

V PRAZE.

TISKEM A NÁKLADEM J. OTTY.

VEŠKERÁ PRÁVA VYHRAZENA.

PG
5038
F8A17
1895
díl 10

PROLOG.

Moje sonata.

Já znal je. Byli čtyři. Jednou v týdnu
se scházeli vždy a ten večer byl
jim poesií v žití. Na předměstí
si v novém domě pokoj najali.
Zdi jeho prázdné byly. Později
dvě rytiny tam pověsil kdos z nich;
na jedné Beethoven se mračil, z druhé
zřel Richard Wagner s klidnou tváří v svět.
Pak čtyři pulpity a hrstka not.
Nic jiného. Sem tedy přicházeli
ku tajné bohoslužbě o šesté,
když v zimě již se mlží v ulicích,
kdy chodníky jsou kluzké, svítilny
kdy šerem, hvězdy mroucí, blikají.
Dvě hodiny zde hráli pospolu,
a světy jim se otvíraly v duši,
jež neocení všednost.

Jinak sotva
dvě vyměnili slova za večer;
zda ženat jeden z nich, zda rodinu
má druhý, třetí ani nevěděl,
ba sotva o druhu zde věděl druh,
od které práce právě přichází.
Z nich jeden úřadu byl vězněm, denně
jen číslice psal, druhý v obchodě,
byl třetí kněz a čtvrtý samotář
bez povolání. Kdesi náhodou
se poprv sešli. Musa hudby sama
je seznámila, ona polibkem
jich duše spjala dál se neptajíc,
čím jesti každý z nich.

Tak po léta
se scházívali tu vždy o šesté
a hráli sobě jen — a umění.

Já dozvěděl se o nich náhodou.
Kněz učitelem mým byl v ústavě,
a odpolední když měl hodinu,
vždy přišel s velkým pouzdrem koženým,
jež stranou na kathedru položil.
V tom pouzdru housle byly, nejednou
ve živém proudu svého výkladu
on obrátil se k pouzdru, úkradkem
se na své milé housle podíval,
v nichž klidně božské tóny čekaly,
až přijde čas, kdy v zpěv je probudí.
Pak mluvil dál zas klidný na pohled,

jen oko jeho plálo výmluvně
a v koutkách rtů se cosi tajilo
jak tucha radosti, jež čeká jej.

To dráždilo mou chlapčí zvědavost,
a sotva jednou chodbou zazněl zvon
a mládež z jizby dusné ve hluku
se vyrojila, z oulu chumáč včel,
a páter sebral pouzdro kožené,
já zvědavě — ač byla podjeseň
a vichr ulicemi hvízdal, pustil
se rychle za ním. Hbitě kráčel kněz,
pak ztmělou branou prošel, v předměstí
do klikaté se ztočil uličky,
a zmizel v novém domě vysokém.
Než dobře mohl vše jsem pochytit,
a rozhlédnout se tichou ulicí,
již s výše začla sladká hudba znít.
Dnes ještě slyším kvartet ponurý,
v němž pouze fletna ob čas zavýskla,
si sladce žalujíc. Jak přimrazen
se krče v pláštík stál jsem pod okny
a naslouchal těm zvukům kouzelným,
jež s hůry kanuly, jak tichý déšť
se rozlévaly vzduchem, chvěly se
a proplétaly, aby zmíraly
v střech nudném moři v domů zákampí.
A svítilny již plály na rozích,
když hudba dozněla a na to hned
se čtyři stíny mihly okolo,
a sotva němě druha zdravil druh,
a každý jiným směrem v pospěchu
ve mlze zmizel v ulic změsici.

Ten tichý koncert v pustém zákoutí
bez obecenstva, k němuž v nadšení
od práce denní z vřavy, klopotu
z nich každý spěchal, aby v duši zamk'
si trochu rosy pro ten celý týden
těch každodenních všedních starostí,
té nudy, vždycky v stejné práce jho
kde vpřažen duch jde jako brázdou skot,
mne dojal hluboce a po letech.
když sám jsem nahled' v ten park zamčený,
všednímu davu jímž jest umění,
kam zvědavců pár hledí mřížemi
a život dali by, jen hodinu
ty šlapat stezky divně spletité,
a naslouchati pláči fontanů
a dubů přísné dumě v červáncích:
tu hluboce a dojat ocenil
jsem nadšení těch hudců neznámých,
žár posvátný a nedočkavou touhu,
svou duši vnořit v lázeň nebeskou,
prach střásti, jejž tam život nahází,
a na chvíli se aspoň navrátit
ku prazdroji, jenž jednou krásou zván
a jindy božstvím, zůstal v srdcích všem
co svatý odkaz rájů ztracených
a příští, lepší budoucnosti cíl.

Dnes prohlížeje tyto písně své,
tu svého srdce dumnou sonatu,
na čtyři hudce ty jsem vzpomněl zas.
A hořkost v duši a cit obavy
v mír tály hned a úkoj blažívý.

Buď osud těchto písní jakýkoliv,
jak oni hudci, já též sobě hrál,
já šťasten byl — co žádati lze víc?
Že kdysi po tmě já jim naslouchal,
též nevěděli, mohu věděti,
kdo poslechne si tuto hudbu mou?
Proč měl by lepší býti osud můj,
proč zrovna horší?

Píseň má již zní.

I.

ADAGIO.

(RISPETTI A RITORNELLY.)

RISPETTI.

I.

Jasmínové květy.

Jasmínu květy drobné, zářně bílé . . .
viz, co jich bouře do rána jen svála!
Ty květné hvězdky vlastní na mohyle
jsou stálý jas a třpyt a vůně stálá.

Jak přes noc kolem napršely z ticha,
a každý kvítek silnou vůní dýchá:

Jdeš po nich měkce jako ve pohádce,
mrou pod tvým krokem a přec voní sladce.

II.

Rispetti.

Je pohled sladký první na květy
po dlouhé zimě na zelené nivě.
Zní ptáků hlasy jako rispetti
tak švítořivě a tak dovádivě.

Po dlouhé zimě jak to slunce blaží,
brouk, ještěrka, vše vyhřáti se snaží.

Ó rispetti ve vzduchu, vodě, trávě,
po dlouhé zimě zvoníte v mé hlavě!

———

III.

Dary jara.

Co dává jaro? — Hrst měkkého peří,
by mohli ptáci vystlat hnízdo svoje,
a lístky s květy hlohovému keři
a vlnám jisker tancujících roje.

A srdcím, v kterých děs a nuda leží,
dech lásky boží hřející a svěží.

A srdcím, v stínu pro krásu jež pláčí,
když hymnu ne, tož aspoň trylek ptačí.

IV.

Věčné žití.

Když v dlouhé pouti žitím aspoň jedna
se duše zahřála na tvojí duši,
pak žil jsi dost — byť stále v mrazu ledna,
pak žil jsi dost — byť v zapomnění hluši.

Tu, kterou potěšil's, byť jedna pouze,
tu políbil jsi v srdce vřele, dlouze,

Že ještě v hrobě polibek ten cítí,
a myslí, její sen že stálé žití.

V.

Hvězdám.

Ó hvězdy, bílé hvězdy v dráze mléčné,
vy kapky mléka z prsů noci matky,
kterými v naše muky nekonečné
nám v duši úkoj rozlívá se sladký!

Ó medná vláho, proměněná v světy,
ó světy v stříbrné zas jaté květy,

Ó květy rajské, kosmu na mohyle
zářící žitím, plaňte, hvězdy bílé!

VI.

Co zbylo.

Já vyšel v svět a vše mi bylo bájí,
já poznal všecko, teď se domů vracím;
dum pavouci v mém mozku sítě tkají,
a illusi svou za illusí ztrácím.

Jen trojí vzruchem přece hruď mi zvedne
Tvůj příští lós, ó plémě moje bědné!

Pak dívčí tvář, v níž mladost usmívá se,
po dlouhé zimě jaro v svěží kráse.

———

VII.

Viz plnou růži . . .

Viz plnou růži . . . hoří jen a hoří
a plamenem svým paian vášně zpívá.
Tak láska plá, z dna duše se ti vznoří,
a hoří, hoří, sálavá a živá.

Však popíchá tě, jak zavadíš o ni . . .
Kde najít květ, jenž pouze sladce voní,

Bez trnů voní a jak růže dýchá? —
To jen tvá duše spanilá a tichá . . .

VIII.

Jen krátko!

Když kvete hloh, tu ostrý vítr fičí,
snad vzpomínka to na zimu, jež byla,
stráň přeletí a třese petrklíči,
než v slunci by se celá roztavila.

Zní první hrom, fialka tratí vůni,
snad příští zima to již stojí u ní.

Jak, bože, Vesny doba krátká jesti,
jak vzpomínka, jak polibek, jak štěstí!

IX.

A povídali . . .

A povídali, že se od hor mračí,
a byly to jen tvoje vlasy černé,
jež v tmách škrtily perutí svou dračí
v tmách škrtily to moje srdce věrné.

A povídali, že se od hor blýská,
tvých očí žeh to v srdce mé se vtiská.

Nech povídat je, nám by lépe bylo,
by do srdcí to jednou uhodilo!

X.

V jarním dešti.

Jak splývá s nebe prška monotonní,
a přec v ní cítím tajný záchvěv něhy,
ba zdá se mi, fialka kdesi voní,
a hromem ledných trosek chví se břehy.

A v celém kraji nálada je snivá,
přes celý kraj déšť jako závoj splývá.

Jak závoj, za kterým se rodí Vesna,
již v dešti vítá ptačí píseň plesná.

XI.

Pak vzpomínej!

Až bude kvésti střemcha u jezu,
jak před lety, jak loni, jako vždycky,
až v olšině a černém na bezu
se vrátí špačci v útulné své klícky;

Až plný zlata západ hořet bude
v cest hlubých strži, v okně chaty chudé

Jak před lety, jak loni a jak vždycky,
pak vzpomínej, jak vratký život lidský!

XII.

Úsměv.

Byl úsměv král a podmanil si svět
a šťastní byli všickni lidé všady,
pták měl jej v písni, v kalíšku svém květ
a dívka v čtveračivém důlku brady.

Ba tenkrát žebrák spokojil se s málem,
s ním na dně v duši byl on také králem.

On přelít' stráň a utkvěl v květu hlohu,
s ním v srdci básník mnohem blíž měl k bohu.

XIII.

Ručky mé dcerky.

Až ručky tvoje, dnes tak měkké, bílé,
zlé budou musit uvykati práci;
věř, svatvečer ti bude vzácná chvíle,
tvou duší potáhnou pak snové sladcí.

Ty ručky děcka budou ruce ženy,
a tuhou prací budou posvěceny.

Však něha mojich polibků v nich zbude,
a budou měkké zas ty ruce chudé.

XIV.

Květ v duši.

Ó nechtěj více od života čekat,
než sám co můžeš v duši vlastní změřit,
a nemusíš pak po přeludech těkat,
a nevěřící můžeš přece věřit.

Svět blíž si stáhneš s plodem Tantalovým
a klidnější vždy budeš s jarem novým.

Bez nároků ty půjdeš květů změtí:
Květ, jejž máš v duši, nikdo nevezme ti.

XV.

Viď?!

Ó my se měli dávno rádi, viď?!
A ještě déle se mít rádi budem.
Lít' motýl, štěstí, kol, já řek': Jej chyť!
a ty jsi řekla: Oba za ním půjdem!

A jdeme za ním, nechť nás škádlí stále,
jdem k řece, polem, strží, k strmé skále.

On stále před námi a volá: Přijď! —
Ó my se měli dávno rádi, viď?!

XVI.

Moje hoře.

Po břehu šel jsem bouřlivého moře,
byl vítr s mlhou v pozdním listopadu.
Chtěl svoje tam jsem pochovati hoře
do větru, mlhy, ve vln bouřnou vádu.

Já do mlhy je hodil — neroztálo,
a do větru — a z nich mi nazpět válo.

A do moře — to vyvrhlo je zpátky
jak pěnu na břeh až sem, v tyto řádky.

XVII.

Sníh.

I.

Ach, Bože, Bože, co napadlo sněhu!
Kam podíváš se, leží čistý, bílý,
strom nemá kontur, řeka nemá břehů,
běl obzoru se k běli země chýlí.

A stále padá! Na stráni a v poli
ni jeden kámen neuvidíš holý.

A stále padá? Čekám, s výše mračné
kdy jen v to srdce moje padat začne.

— ———

II.

A čekám, čekám a žaluji nebi,
neb v srdci mém, kde mrtvá láska leží,
by sněhu bylo nejvíc zapotřebí,
by pad' tam čistý, hluboký a svěží.

By pad' tam jako tiché zapomnění,
jak sen, po kterém není probuzení.

By pad' tam jako pečeť Smrti němá,
již rozlomit víc nikdo práva nemá.

III.

Ať tedy leží v srdci tom a zhusta!
Ba, může padnout na hlavu mi taky,
na odvyklá již polibkům, mdlá ústa,
a může padnout na znavené zraky.

A může padnout na ztýrané dlaně,
na nohy, které prošly lesy, pláně

A nenašly květ lásky věčné, svěží.
Ať tedy padá — pak ať věčně leží!

IV.

O sněženkách kdos vypravoval báji,
jak Lásky pohledem se v sněhu vzpjaly,
o konvalinkách, které v mladém háji
své bílé zvonky vůní rozhoupaly.

O jasmínu, jenž k šíji tvé se chýle
zahanben šeptal: Jak tu všecko bílé!

O liljích, vedle ruček tvých jež svadly —
Však sníh se nehnul na to srdce spadlý.

V.

A jiný vypravoval o slavíku
a o skřivana jiný blouznil trilku,
a jiný chválil ševel sladkých rtíků,
když na rtech lásky spočinou jen chvilku:

A jiný šustot živůtku, jenž praská,
když krajek bruselských se dotkne Láska.

A sníh na srdci slyšel vše ty divy,
a nehnul se, tak němý, mlčelivý!

VI.

A nehne se. — Víš, na vysokých horách
byť třeba roztál, v ryhách skal přec zbude,
se nehne ani v červencových zorách,
jak slzy teče jen po kleči chudé.

Tak sníh ten v srdci. Slunce lásky nové
zlou práci má s ním. Touhy, city, snové

A polibky, stisk dlaní, štěstí příští
v tvé slze poslední se vždycky blyští.

XVIII.

Zavírám knihu . . .

Zavírám knihu vzpomínek a dum,
ve hlavě ptačí zpěv a ševel stromů,
a zatím z ulice sem ruch a šum,
to poslední již tramway jede domů.

A slyším, nad knihu svou hlavu kloně,
jak zmdlený vozka je, jak zmdlení koně —

Ó myšlenky mé, kdy půjdeme domů?
Zas ptačí slyším zpěv a ševel stromů!

RITORNELLY.

Stromy.

I.

Bříza.

Stříbrná bříza!
V sny básníků se s měsícem vždy vkrádá
a s dívčím zjevem cudná její říza.

II.

Jedle.

Pochmurné jedle!
Jak smutný celý hvozd váš! — Ale štěstí,
že plané růže smějí se hned vedle!

III.

Buky.

Dumavé buky!
Jak čekala by vaše hladká kůra
na rány nožem z miláčkovy ruky!

IV.

L í p y.

Košaté lípy!
Dík nebesům, jest poesie ještě
po tříhodinné cestě lány řípy.

V.

D u b y.

Ó duby rozšumělé!
Proč směl vás urvat Němec, vždyť my rovněž
jsme předrželi bouří věky celé!

VI.

B o r o v i c e.

Vy štíhlé borovice!
Tak vonné, byste chorá posílily ňadra,
tak rudé, by se ve vás skryla veveřice!

VII.

V a z y.

Vrásčité vazy!
Svaz tuhý kořen a peň jeden uzel,
již vím, proč bdíte na rybníka hrázi!

VIII.

Plané hruše.

Ach, plané hruše!
Nad ornou líchou dumáte tak samy,
jak nad svou biblí smutná česká duše!

IX.

Divoké třešně.

Divoké třešně!
Až z jara kolem půjdou milující,
své květy do jich vlasů hoďte spěšně!

X.

Jívy.

Ó chvějné jívy!
Kol ticho — tráva nehne se, pták zdřimnul,
nad mechem cítím jenom vaše kyvy.

XI.

Olše.

Olšiny tmavé!
Co polibků jen vy budete svědkem,
v ruch mlýnských kol až vpadne slední Ave.

XII.

Řeřáby.

Řeřáby rudé!
Korály žhoucí na jeseně šíji,
šperk jediný jste nudné pláně chudé.

Kvítí.

I.

Slunečnice.

Vás, zlaté slunečnice,
jsem rád měl vždy; co svět své ztratil slunce,
svou snahu výš, vás rád mám ještě více!

II.

Chudobky.

Chudobky v husté trávě,
vždy šlapané a vždycky neuznané,
snad proto srdci nejdražší jste právě.

III.

Vlčí mák.

Ó vlčí máku, zoři
tys roven Flory, která nezhasíná!
Žel, rány srdce jak ty věčně hoří!

IV.

S l e z.

Vy slezu terče bajné,
vy thyrsy chalup českých na zápraží,
tak domácí jste a tak cizokrajné!

V.

Leknín.

Lekníne tmavých tůní!
Tys věčný symbol srdcí, která touhou
jak vůní zpijí se a věčně stůní.

VI.

Mateřídouška.

Mateřídouško! dechu svého silou
na jedněch ňader vůni vzpomínáš mi,
na jednu duši milou!

VII.

Jasmín.

Jasmíne, vždycky nová
tkal's kouzla v sny mé, žel, já nevšim' sobě,
že's nejvíc voněl — na zdi u hřbitova!

VIII.

Tulipány.

Směs tulipánů pestrá!
Zdráv Oriente! Pěnička, jež v žitě
se tají, též je bulbulova sestra!

IX.

Routa.

Ty smutný kvítku vdoví,
všech opuštěných srdcí poesii
tvá hořká vůně opuštěným poví.

X.

Koukol.

Prý ďáblovo jsi kvítí,
máš zžato být a v oheň uvrženo —
Však krvavé tvé hvězdy kterak svítí!

XI.

Astry.

Za okny na záhonu
vy smutné astry tlumočíte srdci,
jak žalno, všeho slední zvednout clonu.

XII.

K v í t í.

Ó kvítí! Mistr větší
tvůj půvab pěl i symbol, jdu mdlý za ním
jak dítě v luh po velké senoseči.

---

*

Drahokamy.

I.

R u b í n.

Rtů dívčích poesie
by přečkat mohla lidské pokolení,
svou svěžest i jas do rubínu kryje.

II.

Smaragd.

Ó pastviny, ó nivy!
Váš lesk a jas ten věčně zpívající
jest, smaragde, v tvém třpytu věčně živý!

III.

O p á l.

Svit luny ztuh', jak skanul
a celým kouzlem pohádkovým tiše
hrál, tál a smál se, až v opálu vzplanul.

IV.

Démant.

Se slunce paprsk plesný
spí v tobě, démante, v něm žárem hoří
pravěků dávných jásající vesny.

V.

A ch a t.

Sny všecky staré země
i taje hlubé z tvého lesku svítí
tak čarovně a posupně a temně.

VI.

J a s p i s

Žluť tvoje divně líná
mě připomíná
na plné hrozny zrajícího vína.

VII.

Amethyst.

Tvůj lesk tak vzácný, snivý
mi nebe při západu v mysl vrací
a podzimní ocúnem zkvetlé nivy.

VIII.

G r a n á t.

Jsi oheň, krev a hrana!
Ó vždycky vidím ňadra matky vlasti
tak zářná a tak děsně k smrti zdraná.

IX.

Lapis lazuli.

Azurem klenba nebe
a oči dětí, Italie moře
se jistě dlouho zahleděly v tebe!

X.

Karbunkul.

Tys kaktus drahokamů,
tvůj oděv chmurný jako nebe hoří,
když celé tone v červánkovém plamu.

XI.

Tygří oko.

Tvou hnědí ostrý míhá
se žlutý pruh — snad chce mne upozornit,
jak lest a úskok v přírodě vždy číhá?

XII.

Křemen.

Třpyt sněhu, úběl mléka
plá v tobě, nepodajnost ryzích duší,
vše, čehož člověk moderní se leká.

II.

ANDANTE.

(TŘICET BALLAT MELANCHOLICKÝCH.)

MÝM DCERÁM MILADĚ A EVĚ.

I.

Ballata o ballatě.

Ballato snivá, dítě sladké touhy,
jsi dech, jenž z jara spěje přes fijalky,
jsi šelest parku setmělého z dálky
pod nebem, červánků jež barví prouhy.

Jsi tón, jenž z houslí, mandolin a fleten,
jež v kůru přítmí leží kryty prachem,
se zvedl dumnou píseň provázeti,
jíž zpívá minulost, když smavý květen
nahlíží oknem gotickým, jež nachem
plá jako výheň v barev pestré změti.
Jsi verš, jež říkáme si po paměti,
že vzpomínkou nás k drahé duši spíná,
jsi zvonů hlas, v němž poutník zapomíná,
že pochod jeho těžký byl a dlouhý.

II.

Ballata o černé hodince.

Puk skryl se pod list bílé azalky,
gnom v missalu chce život svatých čísti,
co nejdřív elfy začnou stříbro přísti
z měsíce v chvíli sladké zahálky.

Nech světla! — Šer mi stačí. nad knihami
tam Satyr, jemuž hlemýžď drsnou dlaň
svou slinou stříbří, pohleď, usmívá se...
A tichá buď! — V té chvíli nejsme sami,
teď píseň jako z temných hvozdů laň
jde k rybníku mých snů, co v bílém jase
do okna šeří měsíc! Ve topase
hrá po obrazů skle i v rámů zlatu ..
Hleď, ňadra Venuše se vzdula v chvatu,
a socha toužebně zří do dálky...

III.

Ballata o mých dvou dcerách.

Ta starší vážná, sto otázek v oku —
ta mladší samý smích a dětinná,
a obě svěží, jak je květina,
jež blesky zryté skále pučí v boku.

Ta moudrá — ona dětsky pošetilá,
ta malá Vestálka — ta skřítek hravý,
ta snivý večer — a ta jitro svěží,
ta hnědá do zlata — a ona bílá
jak s jabloně do neskosené trávy
se růžových a třpytných květů sněží.
A láska oběma jim v očích leží
a dobrota ve důlku brad i čílku.
A já se modlím: Čase, stůj! jen chvilku,
ať radost vyzpívá v nich svoji sloku!

IV.

Ballata o slzičkách.

Ty prosté kvítí v stráni kamenité,
kam hlednu, rosteš, tady, tam a všude,
tak smutně, temně rudé,
štěrk domov tvůj neb strží stezky zryté.

Ty jistě rosteš z krve mého lidu,
jenž v marné snaze zorat tvrdou půdu
po kapkách ronil v práci krev svou drahou
v tu dlouhých lánů nepodajnou hrudu
Ty symbol jeho dnů jsi beze klidu
a otrávených neúspěšnou snahou
a nocí osvěžených — slznou vlahou.
Tys písní symbol, lidu bez naděje
jež chudý básník pěje,
ty prosté kvítí v stráni kamenité!

V.

Ballata o umrlčích hodinkách.

Tik! tik! — Jak podivný zvuk!
V nábytku starém, v stole a skříni
klame snad sluch mne? Poslyš, zas nyní,
tik! tik! To hodinky muk!

Tik! tik! — Jak noci čas je smutný, dlouhý!
V té staré skříni listy staré lásky
tam trouchnivějí spjaty stužkou rudou.
Tik! tik! — Co v nich je přísah, snů a touhy!
Tam svadlé kvítky jsou a zlaté vlásky,
jichž sestry as již v zemi tlíti budou,
ó smutný odkaz v jeseň moji chudou!
Tik! tik! To byla krátká Vesny sláva!
Či v listech těch snad srdce doklepává?
Tik! tik! — Jak příšerný zvuk!

VI.

Ballata o zlatém lese.

Pohádka báby v skutek přešla dnes.
Jak roven celý zlatému jest moři,
jak svítí, plá a hoří
ten jindy zádumčivý, snivý les!

Jak slunce svítí, plno dukátků
plá v stezkách úzkých na mechu a v strži,
jak starý lichvář javor na stráni
hrsť zlatých mincí v uschlé ruce drží.
Stvol trávy, řasa mechu v pozlátku
se míhá, brouk tvé po dlani,
jenž do suchého kmit' se do stlaní,
má reflex zlatý, ba i písně slova
i myšlénka v nich hraje do zlatova . . .
Pohádka báby v skutek přešla dnes.

VII.

Ballata o prstenu krále Šalamona.

Měl prsten Šalamon, ten drahokamem k sobě
když otočil, tu zřel, s kým mluvil, v jeho duši;
kdo mannu, pokrytství a lichot lil mu v uši,
on viděl potají, jak záštím plá a v zlobě.

A žen svých na ňadrech když umdlen odpočíval
a sytý polibky otáčel drahokamem,
zřel mrzké sobectví jak šperk a mince čítá;
jak ústa, tahy lhou i oči, v něž se díval,
jak všecka krása žen jen byla skvostným rámem
na děsném obraze, kde hadů změť se splítá,
jak vraždy schopna jest dlaň k objímání hbitá:
Tu hořkost rozlila se duší jeho celou,
až prsten rozhorlen v tůň moře hodil ztmělou,
zdáním se spokojiv; byl mudrcem v té době.

———

VIII.

Ballata na peníz se sv. Jiřím drakobijcem.

Ó velký světče, jenž jsi zbodnul draka,
teď na peníze k hodinkám tě razí,
a hadů, draků dál se kolem plazí,
jich neřest darmo kopí reka láká.

My vzdělaní jsme, příliš pokročilí!
Tam pérem utkáme se, kde dřív pěstí,
jsme pyšni, vždy se držet v rovnováze,
co ještěr ukryt v pochlebenství býlí
si cestu anonymně klestí
tu s úsměvem, tam v kukli hladké fráse,
by do srdce nás bodnouti moh' snáze.
Líp mnohem bylo, Svatý, v době tvojí:
Za ránu rána v otevřeném boji,
hrot zmoku, slinu ve tvář darebáka.

IX.

Ballata na vsi.

Ty rány cepů v stodolách
zas v tiché vsi mne probudily, spáče;
zní mlatců hovor, vrabčík hbitě skáče
po zrní, víno v ranních zraje mhách.

Je všady doba žní a vinobraní,
pod tíží plodů praská starý štěp;
ó divně mluví k srdci v také chvíli
v sen mlatců hovorem ten hlasný cep.
Ten každý tep tvé srdce přímo raní,
že skráň se k ňadrům zamyšleně chýlí.
Kde dílo tvé a zda v něm tolik síly,
by nasytil se aspoň bludný pták?
Kde zraje víno tvé? Jak rosí zrak
ty rány cepů v stodolách!

---

*

X.

Ballata cestou k sv. Janu pod Skalou přes kámen a vodopády.

Pramínky v houští pod mechem i skalou,
kam šineš kroky, zpívat nepřestanou,
tu ručejem, tu slz démanty kanou
a celý les zní písní neustálou.

Kdes křičí sojka, datel v kůru bije,
kus blankytu sem patří v snětí rámu,
v němž motýlů a brouků šumná tíseň
a vážek hon, déšť živých drahokamů.
Však srdce lesa, jeho poesie,
jíž osyk šepot živ je i třtin píseň,
to šumných vodopádů tříseň
po balvanech nymf zpívající smíchem:
To v doupnáků zpěv zvučí slavným tichem
pramínky v houští pod mechem i skalou.

XI.

Ballata o hřbitovních věncích

Na hrobech vítr v imortelách stená,
ve věncích stená z bezbarvého kvítí.
Kam hnu se, slyším do duše mi zníti
ten šept a ruch . . . To hudba bezejmenná!

Snad mrtví hovoří v tom listí suchém,
snad mluví k živým . . . Nuže, poslouchám:
Ó chladno v hrobě, samota jak studí! —
Ne, dobře tady, zní to jiným ruchem,
jak uvyknou si oči jednou tmám,
jak přilehne ta hlína dobře k hrudi,
tu ani drahých pláč nás neprobudí . . .
Kdos kráčí kol . . . Jej nech, ať kráčí dál,
svým vzdechem snad i ten klid by nám vzal,
zaň život byl až příliš drahá cena.

XII.

Ballata o našem palouku.

Palouk náš se dolů k řece táhne,
z jedné strany vrb a olšin změť
jemu proti vodě tvoří zeď,
z druhé násyp dráhy sem se zahne.

Podzimek se blíží ku Václavu,
do sušáren snášejí se slívy;
mlhou kdosi zpívá teď a křikne,
od Prahy to řekou plaví dříví.
Ticho zas. — Tu náhle divou vřavu
vlak sem vnese, prolítne a znikne,
dýmu kotouč jen se za ním vlíkne,
splývá s mlhou řeky. Vzduch kol tiše
ovocem a zvadlým listím dýše. —
Palouk náš se dolů k řece táhne.

XIII.

Ballata o všedních dnech.

Vím, nemůže být každičký den zlatý,
však nechci též zas, abych v tuhém boji,
kde padá zítra, kdo dnes ještě stojí,
se chvěti měl nad strží muk i ztráty.

Tož vítám s radostí vás, dnové všední,
kdy obvyklou vše splývá kolejí,
kdy v brázdu času vás jak zrní kladu.
Vždyť jednou z brázdy klasy vstanou ke dni
a skutky budou z tichých nadějí,
a v duši klid mi padne za náhradu.
Tak, všední dnové, lokám vaši vnadu,
jak čerstvý vody pramenité doušek,
bez překvapů jste i bez tajů roušek,
však prací plodnou klín váš vrchovatý.

XIV.

Ballata v Jeseni života.

Ó messer Francesco, ó messer Cino,
po vaší stopě tak se sladko kráčí,
vždy v kvítí, ať již v úsměvu či pláči,
vře v staré číši nových písní víno.

Dost forem jako okřídlených ořů
jsem vystřídal; teď když se připozdívá,
tu odvykám již zvolna divým honům.
Dnes poklidně již svoji brázdu ořu,
zrak jen se toužně za skřivanem dívá,
sluch dojat ku jeho se chýlí tónům,
jak letí v souzvuk rodné země zvonům.
Teď alejí se dobře jde to ztmělou
a čte se v srdci vlastním s duší celou;
jeť v duši svátečně a božsky líno.

XV.

Ballata o hřbitovu v lese.

Na stráni, tam, kde lesní dumá tiš
a voní pryskyřice plná síly,
z vsi nedaleké hřbitov založili,
snad mrtví aby k nebi měli blíž.

Však mně vždy zdá se, když tam krok svůj
stavím
a slouchám dumné písni borovic,
ráj pravý zde jest v houští klenů, dřínů,
já mrtvý, odsud nehnul bych se víc.
Zde pravý ráj s pozadím sosen tmavým
s tou vůní lesa, jež se rovná vínu,
s hrou paprsků a stínů,
s tím tažným ptactvem nad hlavou,
s tou vzdušnou dálkou mlhavou
na stráni, tam kde lesní dumá tiš.

———

XVI.

Ballata o dvojí mlze.

Když mladá duše zírá v zlatý den,
tu jako rouškou perlovou se dívá,
kde květ jí kývá, kde jí ptáče zpívá,
kde v báj kol splývá celý svět jak sen.

Když stáří přijde jeseň zádumčivá,
tu zase mlhou dál do světa hledí;
však mlha ta je těžká, kalná, rmutná,
jí sotva bezlistý strom smutně kývá,
a hnízda ptačí jsou bez odpovědi,
a do kola jen skutečnost je smutná,
vše trpce voní a vše trpce chutná.
A mlha houstne stále,
div nezalkneš se vzpomínaje v žale
na první mhu, jíž den tvůj vyzlacen!

———

XVII.

Ballata o pavučinách.

Babího léta šedé pavučiny
tak dojaly mne divně v smavém září.
Ó první vrásky v hladké tváři,
ó resignace první v zraku stíny!

Pak v knihovně jsem hledal, sáhnu v řady,
kde básníků druž mládí drahých stojí,
však běda, na ořízce lehké sítě
jak pavučiny v lese též se rojí.
Pak čtu, jak druhdy, když jsem býval mladý,
však verš a rým zní prázdně, roztržitě.
Ó jinak čtlo ty verše dítě!
Co stalo se jen? Do zrcadla právě
v tom padl zrak, a bože, na mé hlavě
babího léta šedé pavučiny!

XVIII.

Ballata o trojí metamorfose vlasů mé drahé paní.

Jak zlato řeky letním sluncem zhnědlé
tvé vlasy byly, když jsem poprvé
tě uzřel, pod nimi skráň do krve
se zarděla a my se našli hnedle.

Teď ztmavěly, jsou jako vlhké stíny
bříz, olší na lučině u potoka;
chlad vane z nich a úkoj z nich se line,
ne prázdný onen z říše Proserpiny,
ten činorodý vznícen bleskem oka,
jenž k vzletu žehná, kde čin velký kyne,
jenž odpouští, když cílem krok se mine.
A přijde doba — dožij se jí v štěstí!
pod dětí polibky kdy stříbrem kvésti
tvůj bude vlas... kéž můj by též hned vedle!

XIX

Ballata o hořci.

Ten tmavý hořec, jenž se z mechu dívá,
mi připomíná jedno oko známé.
Tak v přírodě své upomínky máme,
čím dál nás životem štve honba divá.

Ten tmavý hořec, kam kus nebe spadlo,
jižního nebe s hloubkou svou a bleskem,
plá v podjeseni v suchém listí v mechu,
a srdce plní staré touhy steskem.
To srdce, o němž myslil jsem, že zchladlo,
zas vře a bije v spěchu,
je plno písní, vzpomínek a vzdechů,
je samo květ, jenž v suchém klíčí drnu;
to způsobil vše, žasem tak že trnu,
ten tmavý hořec, jenž se z mechu dívá.

XX.

Ballata o starém portretu.

Ty dlouhé vlasy bílé jako len
přes bledou tvář jí splývaly mdle svislé.
Ó nechce, nechce, nechce mi jít z mysle!
Ten starý portret vidím stále jen.

Ty oči plné výčitek, ta ústa
jak slovo chtěla chytit by, jež řekla,
ty dětské tahy křečí strhané,
to zděšení, ten strach, jak v lada pustá,
kam stínem svým noc černá se již smekla,
když v skřeku vzletí ptáče vyštvané,
své hnízdo teplé najdouc zedrané!
Ó krásné dítě s chorobnou tou pletí,
co stalo se ti, proč mé do paměti
se vryl zjev tvůj, — komu jest podoben?

XXI.

Ballata o podzimním větru.

Ze strnisek chladný vítr čiší,
korouhvička střechy pod ním skřípá,
žalným vzdechem chví se stará lípa.
Rychle sem dej Mělnického číši!

Jako hřebec, který uzdy nemá,
letí vítr, volný hetman stepí,
oblak prachu za ním a mrak před ním;
západ v krvavé se krajky třepí.
Jako orel tluče perutěma,
na strništi zhasí tepem jedním
oheň pasákův. — Před žitím všedním,
jež jak vichr na tebe se řítí,
oheň skryj, jenž ve tvém srdci svítí!
Ze strnisek chladný vítr čiší.

XXII.

Ballata v ránu masopustním.

Je chmurná, deštivá noc v karnevalu,
mdlé šero jitra mračno zdávit hrozí
a ulicemi hlučí steré vozy,
jež dámy domů dovážejí z bálů.

To bude krásných snů, jež nesplní
půst života! To bude zvadlých kytek
a stužek strhaných! Ó dávné časy!
Sta útlých ňader se tu rozvlní
tou starou komedií, jejíž zbytek
mdlým dozvukem se i v mém srdci hlásí.
Ó jak je líto mládí, lásky, krásy!
A přece musí zhynout bez milosti...
Do koní práská vozka Čas jak v zlosti
a vozy hrčí... Naslouchám jim v žalu.

XXIII.

Ballata bez nápisu.

Kdys náhrobní jsem starou viděl desku,
nad ní se clona břečtanová tměla,
a píseň tmavých listů stále zněla
v sen mrtvému v svém konejšivém stesku.

I chtěli jednou kámen odtrhnouti,
však marná práce, darmo v desku tlukou,
s břečtanu kořeny ta srostla v zem,
a břečtan chyť ji tisícerou rukou.
I musili spíš přesekat vše proutí.
Však břečtan za jedno srosť s kamenem,
kde skulina, tam pevně kotvil v něm.
i musili pak rozbít kámen taky.
To život náš, v tvé věrné patře zraky
tu náhrobní jsem starou viděl desku.

XXIV.

Ballata na starý motiv o včele a trubci.

Kdos ode mne vždy lepší knihu čeká.
To k smíchu přec, já dávám jen, co mám,
tak dvacet let se světu podávám,
a závist mne ni hloupost nepoleká.

Kdos řekne »dobrý« jest, kdos řekne »špatný«,
to nemůže mne více urazit.
Co psal jsem, psal jsem, klidně dím, jak Pilát.
Teď klidně mohu nechat si již spílat;
já postih' vše, co okamžik dal chvatný,
je vryto v křišťál verše, co chtěl cit.
Nad včelu trubec moudřejší chtěl být,
však včela řekla: Ukaž, co ty umíš!
A trubec zůstal trubcem — nerozumíš? —
a včela včelou — Ať dál trubec čeká!

XXV.

Ballata o jitru v září.

Mlha padá, bude krásný den!
Zlaté září v zralých hroznů kráse
pavučinami hle, usmívá se
jako mudřec v sny své zapředen.

Slední zbytky flóry luk a niv
plny perel patří v azur čistý,
les je žíhán, různým ohněm hoří,
kaštan mědí, dříny amethysty.
Zdá se, všecko že jest jako dřív,
řeka v mlze zátoka jak v moři,
kostelík jak maják na předhoří
svítí v dálku, vše plá v barev strži,
a přec vše již zima v spárech drží.
Mlha padá, bude krásný den!

XXVI.

Ballata, psaná J. S. Macharovi, po přečtení »Letních sonetů«.

Přec díváme se jinak na ten svět,
co jemu lhostejné, nám často k pláči,
co jemu drahé, na úsměv nám stačí,
co jemu tret, nám spasný amulet.

Co jemu ničím, nám je často vším.
A věrnou v své když cítíme jen ruku,
co nám je nepřízeň i zloba času?
Vše splyne v posled v obraz, tón a rým,
a dissonance ztají ve souzvuku,
a žebráci my při života kvasu,
co jiný nemá, hltáme přec — krásu.
Tou zpití, nechť nás kolem všecko klame,
druh druhu pochodně si podáváme —
Přec díváme se jinak na ten svět!

XXVII

Ballata z posledních dnů února 1891.

Kritik (blahosklonně):

Nu ukaž, jaký máš to nástroj, hochu?
To nejsou housle, šalmaj ani dudy,
však chceš-li mermomocí u všech všudy,
tak zahraj — ale, rozumíš, jen trochu!

(Později ostřejším tonem:)

Kdes podivnou tu cizí píseň sebral?
Nám stačí prosté, krátké zadudání,
pak věru přílišnou mi děláš práci.
Tak za pár let vždy s knížkou kdybys žebral,
jak dělali to naši staří páni,
druh vtíravý, věř, na své ceně ztrácí!

(Později zuřivě:)

Ty dusíš budoucí nám generaci!
Což máme poslouchat jen tebe stále?
U čerta! Ticho! — Šílíš! — Marně, dále
on vede svou.

Básník (s největším klidem):

Což hraju *tobě,* kmochu?

XXVIII.

Ballata o sněhové vánici na jaře

Sněhové vločky ve vzduchu víří,
tento však vonný je, měkký a slunný,
vánicí kmitá to zlaté jak struny,
ve kterých ruka vichřice hýří!

Zda je to poslední útok snad zimy,
fialkám cestu stěžovat darmo?
Ó pak je marný! Sněhovým prachem
skřivan, slyš, trilky ozval se mdlými,
pod ním své řeka shazuje jarmo,
plane svět leskem a nachem!
Duše má vzchop se a nechvěj se strachem!
Jako tím sněhem skrz tvůj bol těsný
blýská již pozdrav jásavé Vesny,
všecko jím roztaje, všecko se smíří!

———

XXIX.

Ballata o dvou střevíčkách.

Dva růžové a úzké střevíčky
kdys pobláznily mne, již dávno tomu,
jak sledoval jsem běh jich šerem stromů
i jejich sladký klid zpod lavičky!

A přešla léta a tu zmoudřel hoch,
a nevěřil, jak mohly časy býti,
kdy za slávou jej nesl chvat,
dvou střevíčků že otrokem být moh'!
A přešla léta a mé srdce cítí
zas dojmů starých nové kouzlo plát,
své dcery střevíčky dva vidím stát
zas růžové a úzké na svém stolu,
a tak mne žitím vedou v čárném kolu
dva růžové a úzké střevíčky.

— —— —

XXX.

Ballata závěrečná.

Víš o ptáku, jenž včera v sny ti pěl?
Víš o zdroji, jenž tvůj ret kdysi svlažil?
Víš o dnu krásném, jenž tě celý blažil?
Víš o lauru, jenž na tvou skráň se schvěl?

Víš o pažitu, jenž tvé oko těšil?
Víš o poháru, jenž ti nejvíc sládnul?
Víš o knize, kde zapomněls i sebe?
Víš o snu, jímž jsi nejvíc sladce hřešil?
Víš o šíji, kol níž jsi blažen padnul?
Víš o zraku, jenž otevřel ti nebe,
když nektar lásky pít ti dala Hebe?
Víš — nevíš — všecko v posled v mhu se tratí,
v směs jednu, kterou vzpomínka jen zlatí
a těcha, svojím žes to zváti směl!

III.

SCHERZO.

(TŘICET BALLAD ROZMARNÝCH.)

I.

Ballada úvodní.

Ó Musy — pardón! Bez vzývání
je líp z prostředka začít hned,
než čtenář dá se do zívání,
než praskne vůle dobré led.
Ó srázný nebude můj let!
Jen po rýmech to frašný shon,
vím, próse uvyk' dnešní svět
i má ballada — feuilleton.

A proto páni i vy paní,
jimž verše číst je posud med,
nad zvonivé to rýmování
svůj skloňte shovívavý hled,
ať krajka zdá se, cetka, tret,
však neurazí dobrý ton,
a úsměv zbudí naposled
i má ballada — feuilleton.

Na tam-tam rána z nenadání
a skočí, kdo snil v dumách bled:
Co děje se? — Nic! V usmívání
pár nápadů jsem v rýmy splet'.
jak včela smísil med i jed.

Ó smutný století je sklon,
na zlomenou jsem větev seď
i má ballada — feuilleton.

P o s l á n í.

Vím jistě, ten kdo první čeť,
ke druhé sotva sáhne on,
však buď si, vteřinu jsem kveť
i má ballada — feuilleton.

II.

Ballada o větrných mlýnech.

Ó Hollandsko! V snech průplavy tvé zřím,
tvé nivy s řadou mlýnů větrných
skrz modrý svojí cigarety dým
ve upomínkách cest svých dalekých!
Z těch v minulost se nesu v jeden mih
a rázem rodné kraje oko vidí,
však větrníků více není v nich —
Zmizely mlýny, změnily se v lidi.

Na lopatky jich křídel seď můj rým,
ty točí se, jak vítr by v ně dých';
poetičtější mlýny byly, vím,
než moderní metamorfosy jich.
Na pahorku svém každý dumal tich
a čekal na žeň, až ji rolník sklidí,
střech šindel hrál si v slunce paprscích —
Zmizely mlýny, změnily se v lidi.

Což lidé, větrům též se vzdají zlým,
dle větru točit se, dnes není hřích;
pán vítr jest a mlýny čiperným

se taktem točí, jak milostpán kých',
jak mrk', se usmál, karabáč svůj zdvih'.
Teď na pravo, teď na levo je řídí,
teď velí: Stát! teď Běžet! jeho pych —
Zmizely mlýny, změnily se v lidi.

Poslání.

Ó básníku! Co platen je tvůj smích?
Toť kosa hvizd, který se jarem šidí.
Tys Quixote! — bác! tu v leb, tu v hruď,
tu v břich! —
Zmizely mlýny, změnily se v lidi.

III.

Ballada novoroční.

Zas nový rok — to do tmy skok!
Clown věru lepší neudělá.
Na stranu klobouk, ruku v bok,
ať pořádná je z toho mela!
Evropa hledí na nás celá,
vždyť sama s námi skáče též,
pst! — dvanáctá již krajem zněla:
Kdo nedopil's, teď dopít spěš!

Sta rubínových v číši ok
a na rtu píseň, filomela,
a s dobou vždycky krok a krok.
jak peruť její zašuměla.
Nechť mysl chabnoucí se chvěla,
vždy hřebce času za otěž
dovede chytit ruka smělá —
Kdo nedopil's, teď dopít spěš!

Tak vítán buď nám nový rok,
v něm práce — soumar, píseň — včela;
žij v slunci orel, v prachu mlok,

v terč pravdy vnoř se vtipu střela,
ať žertem zmizí vráska s čela!
Ty rychle na džbán zaklepeš
a blázen mní, že hřmí to děla —
Kdo nedopil's, teď dopít spěš!

P o s l á n í.

Dvanáctá v skutku zahučela,
pod hukem jejím chví se věž,
než z číše duch a duše z těla,
kdo nedopil's, teď dopít spěš!

IV.

Ballada o gotickém podloubí v starém městě

(Zikmundu Winterovi.)

Kdys jel jsem tudy — půlnoc byla právě,
sníh napad' hustý za okapy střech,
lkal vítr ulicemi usedavě
a bílý měsíc do závějí leh',
jak stříbro v křišťálných hrál pohárech
Cval ořů vozka zmírnil, s věže zníti
jsem slyšel dvanáctou ve starých zdech —
Jen štíty tmí se a jen měsíc svítí.

Tma kolem. Tu a tam jen v oknech žhavě
to kmitalo, kdos bděl tam, čí as vzdech
se nad nemocným chvěl, či hlavu k hlavě
tam šťatní ukláněli v sladkých snech?
Či jakýs milovník to starých kněh
zde ponořil se v dějin vlnobití
a slyšel bíti staré srdce Čech? —
Jen štíty tmí se a jen měsíc svítí.

Gotické loubí na náměstí tmavě
se rýsovalo v ostrých profilech
a celé město, rovno české slávě,
jež tiše spí, zde spalo po letech,
po bouřích, útrapách a zápasech.
I krčmář zavřel, ponocného klíti
kdes uslyšíš — pak ticho... ani dech —
Jen štíty tmí se a jen měsíc svítí...

Poslání.

Já nemoh' koně v ostrý hnáti běh,
Já cítil v městě mrtvém srdce bíti.
Ty znáš to, druhu, z pergamenů všech —
jen štíty tmí se a jen měsíc svítí.

V.

Ballada skromného člověka v zlých časech.

Jsou časy zlé! — Ty skromný buď,
to zázrak, z rána srdce tvoje
když ještě bije v starou hruď,
co nový den zas bez úkoje
tě láká v nové trudy, boje.
Co ideal? Co mužná pýcha?
Dnes více platí fůra hnoje,
dnes člověk rád je, když jen dýchá.

Dnes nohy bys měl jako rtuť
v ty konkurence hlučné roje,
crême jiný shltne, tvá je rmuť,
jinému řinčí všecky stroje,
jsou ucpány ti všecky zdroje!
Kde groš, hned po něm každý čichá,
a ssaje v běže, v leže, v stoje —
dnes člověk rád je, když jen dýchá.

V svém zátiší, co chceš, si kuť,
rozsvěť si tiše svíčku z loje,
zemáky loupej, tvá jak chuť,

smíš zaklít si pln nepokoje,
však to je výstřel bez náboje.
V svou díru zalez, myška tichá,
pak okenice zavři dvoje,
dnes člověk rád je, když jen dýchá.

Poslání.

Ó redaktore, těcho moje,
tvůj honorář, to měch, jenž dmýchá
v mých citů dým, mé rány hoje,
dnes člověk rád je, když jen dýchá.

VI.

Ballada o ostrovu blažených.

V kronikách starých často čtem
o kraji tom, však rci, kde jest?
Tam věčná Vesna líbá zem,
strom v plodech nepřestává kvést
kraj zlatých lesů, bájných měst!
V ples ptačí milenců zní smích
a fontan kvílí v svitu hvězd:
Kde je ten ostrov blažených?

Zda Lotofagů je to zem,
o kteréž Homer tká svou zvěst?
Zda Arkadie s Parnassem?
Zda Atlantis, jíž bohů trest
do kštic neustává plést
v třtin věnce perly jako sníh?
Zda Thule, do níž není cest? —
Kde je ten ostrov blažených?

Byl Achilles tam s Merlinem?
Dal Tankred Armidou se svést
v ten blahý kraj, jenž drahý všem,

kdo musí látky pouta nést?
Byl Leandru tou zemí Sest?
Ví o něm Turpin v blanách svých?
Ví o něm starý palimpsest? —
Kde je ten ostrov blažených?

Poslání.

Či zaklel Amor jej, zlá lest,
dav za strážce mu v sladký hřích
dva chrty Povinnost a Čest? —
Kde je ten ostrov blažených?

VII.

Ballada apostrofující Fortunu, paní světa a lidských osudů.

(K rytině Dürerově.)

Na vzdušné kouli po oblaků lemu
se vznášíš nad světem, jejž mlhy kryjí,
hrst plnou skvostů, šperků, diadémů;
na ramenech ti velká křídla bijí.
Ty nejsi Andělem ni Poesií!
U mého seděli kdys oba stolu,
však s tebou posud stopa má se míjí —
Vím, v světě sotva sejdem se již spolu!

Jsi zlem či dobrem? Ne, jsi dobrá k všemu,
rod lidský před tebou se v prachu svíjí,
sní o tobě, a ty se skláníš k němu,
tvůj úsměv prchavý on lačně vpíjí,
by procit' v ňadrech s výčitek zlou zmijí.
Tak těkáš, lítáš, hřmíš od polu k polu,
idolem jedněm, druhým utopií —
Vím, v světě sotva sejdem se již spolu!

Kdo mudrc, klidný k úsměvu je tvému;
ba svrchovanou, božskou ironií,

jež čelí světa reji bláznivému
v svou ženu, které čelo vrásky ryjí,
tě mistr vtělil; tvrdé ve linii
tvůj splývá každý sval, prs visí dolů,
rty nelákají něhy ambrosií —
Vím, v světě sotva sejdem se již spolu

Poslaní.

Leť, kam ti libo! Ve snů Arkadii
tě najdu přece rýmů ve hlaholu,
tvá přízeň laur mi hřebem v lebku vbíjí,
však v světě sotva sejdem se již spolu!

VIII.

Ballada o kolébce.

Můj příteli, Aloisi Jirásku,
kdo byl by řek', za obrázek tvůj milý
že dostane se tobě výprasku
a šlehů zlých za malou kratochvíli!
Však tento světa běh tě neomýlí.
Dost psal jsi a dost jsi se nalíbal,
vždyť dvojčata ti na kolébce kvílí —
Tys přec jen dobře kolíbal!

Vím, nebudou ti cinkat v opasku
ty tantièmy, ty již jiným zbyly,
máť publikum dnes na svém provázku
pan Berger, jeho rychlonohé víly,
duch měří se dnes jen dle svalů síly.
Dnes pravé umění je — ideal.
Však postavy tvé hry ty přece žily —
Tys přec jen dobře kolíbal!

Kdo polévku svou má dnes bez vlásku?
Dnes každý uspěch nám již otrávili,
žneš všady chladnost, škleb a nelásku,

však líp cos udělat, z nich nepopílí
si ani jeden — bodejž, blázni byli!
Dnes pán, dle větrů plášť kdo ohýbal,
však s tebou jsou, kdo z pramene Mus pili —
Tys přec jen dobře kolíbal!

Poslání.

Vím, otci, kteří v hrobě věky snili,
že řekli si: Kdo vřavy té by dbal?
Tak zrovna jsme kdys žili, pili, byli
Tys přec jen dobře kolíbal!

IX.

Ballada o skepsi věku našeho.

Dnes zajásal by Sokrates!
»Že nevím nic, já pouze vím,«
tím zvučí město, zvučí ves,
vše nejistota, skepse, dým!
I básníků tak jistý rým
dnes pouze skepsi hlaholí,
a každý říká zvykem tím;
Snad. — Možná. — Sotva. — Nikoli!

Žil vskutku kdysi Perikles,
a dnešní Řím je posud Řím?
Což Alkibiad, jeho pes?
Vše bajky. Ba nad dílem svým
již starý Homer k smrti zdřím'.
Co pravda? Proč? Tak blábolí,
jak vrabci svoje »čim čim čim«:
Snad. — Možná. — Sotva. — Nikoli!

Shakespeara spolknul Bacon dnes.
Dantova Bice — bláznovstvím,
jak své křepelka »pětpeněz!«
sbor skeptiků s usměvem zlým
se šťárá otců dědictvím.

V strž skepse, v negac výmoly
vše skácí klínem hromovým:
Snad. — Možná. — Sotva. — Nikoli!

Poslání.

Je věru losem nejlepším,
být hloupým jak vůl na poli,
než ptát se: Žiju? piju? jím?
Snad. — Možná. — Sotva. — Nikoli!

X.

Ballada o lehkém a těžkém srdci.

Mé srdce lehké bylo kdys
jak na větvici z jara pták,
jak hlohu květ, v tom přišla tys
a divný zázrak nad zázrak!
Je těžké jako letní mrak
a jak hřbitovní stará zeď;
vše naopak,
dřív lehké; jak je těžké teď!

Hnízd tolik nemá chrámu vlys
a tolik květů v poli mák,
co těžkých snů tvůj každý rys
vsel do duše, co stínů v zrak,
ba tolik listí severák
v dál neunáší v prachu změť —
Vše naopak,
dřív lehké, jak je těžké teď!

Ó přijď, ó slyš, ó stůj a viz!
Jen skloň se, jen se usměj tak,
co na krovkách má třpytu hmyz,

co pýří vzletne do oblak,
co ptáče chytne ve zobák!
Pak, Parko, jak chceš, niť mi pleť! —
Vše naopak,
dřív lehké, jak je těžké teď!

Poslání.

Dřív motýl, nyní v písku vrak.
Co hodláš? Dej mi odpověď!
Vše naopak,
dřív lehké, jak je těžké teď!

XI.

Ballada o vignetách.

Můj synu, hleď, vše přijde na vignetu,
co v láhvi, dnes kdo po tom by se ptal -
Jen hezky strakatá se líbí světu,
čím hruběj' natěrač ji namazal,
tím plát a svítit bude dál a dál.
Tvá slova rozletí se vichrem do světa
a divem budeš dne i mody král:
Dnes pravé umění je pravá vigneta.

Chyť perlící se mok, jejž skláníš k retu,
když mučí tebe krutý žízně pal,
vem tyglík s pomádou či cigaretu,
kup housle, zouvák, vývrtku či shawl,
ach, všady nejdřív přijde na obal.
I báseň, hvězdným jež se křídlem rozlétá,
čím v barvě mistr jásal, v tónech lkal:
Dnes pravé umění je pravá vigneta.

Ba skoro nelze ani věřit květu,
jenž na jaře se v sadě rozesmál;
toť jara vigneta jen, myslíš, je tu,

však zatím u kamen bys dále stál,
zřel v plískanici, v sněhu i krup val.
A úsměv na tváři? Ó chyba prokletá!
Na udici tě dobrý přítel bral:
Dnes pravé umění je pravá vigneta.

Poslání.

Hleď v reklamy bys buben notně pral,
víc nechce ani svět, ta stará koketa;
jeť vignetou dnes i sám ideal,
a pravé umění je pravá vigneta

XII

Ballada o mém tam-tam.

Kdos vycítil mou slabou stránku,
že tuze rád v sny upadám;
a myslil, z noci do červánků
jej zbudí rána na tam-tam.
Dnes divný stroj ten doma mám.
Dík tomu muži v každém čase,
když dáma, hubičku jí dám —
Mne rána v tam-tam zbudí zase!

Nad nedopsanou veršů blanku,
když nevím s rýmem kudy kam,
když klepu darmo v lebky schránku,
tu rána v tam-tam! A hle, sám
rým spadne jako drahokam
a zahrá v sterých barev jase.
Jak pouště král si připadám —
Mne rána v tam-tam zbudí zase!

V svých snů a dum větrném stánku,
kde klamem pravda, pravdou klam,
kde mívá rozum na kahánku,

když poesie šlehne plam
ze srdce k hvězdným výšinám,
kdy muezzin se kořím kráse,
kdy fakir něhou usínám —
Mne rána v tam-tam zbudí zase!

Poslání.

Ó květe pánů nebo dam,
jímž dán mi stroj ten, v jeho hlase
ti v každém pozdrav posýlám:
Mne rána v tam-tam zbudí zase!

XIII.

Ballada, psaná Svatopluku Čechovi v dobách zlých ze srdce upřímného.

Kdys lásce Villon zasvětil tu sloku
a Banville různých hříček rozmaru,
proč nesměl bych ji psáti, slzu v oku,
snům o mládí při plném poháru,
snům o kráse i slávě, o jaru?
Ať času peruť vše již odvane,
nám v peluň změní kapky nektaru:
Čím kdo je z nás, tím také zůstane!

Jdu za tvou písní v každém její kroku,
vzrůst její v každém stíhám útvaru:
Toť lepá socha od spánků až k boku,
plá, svítí, hoří, nezná bez žáru
chvil krušných váhání a nezdaru!
Pod polibkem tvým k žití povstane,
čím letu orla kroky soumarů? —
Čím kdo je z nás, tím také zůstane!

Svůj věčný zdroj má srdce ve hluboku,
ne v kalné pěně cizích odvarů,
je v letu sokolem a srnou v skoku,
niv dcerou je, ne městských výparů!

Nech bzukot kritických všech komárů,
zrak v sebe skloň, hni kšticí, titane! —
Dál sáhni směle v hmotu bez tvarů:
Čím kdo je z nás, tím také zůstane!

Poslání.

Jen ohněm přijde voda do varu,
jen mukou hvězd zář světci zaplane,
svůj pohár zvedám tobě ku zdaru:
Čím kdo je z nás, tím také zůstane!

XIV.

Ballada k uvítání máje

Máj poslal k šípku sníh a chlad,
na celé kolo usmívá se:
dych' v orné lány, skočil v sad,
stráň stopil celou v slunka jase,
vtkal rosnou perlu sedmikráse.
Milencům v ucho starou zvěst
o zlatém lásky šeptá čase:
Ó radujte se, Máj tu jest!

Kdo jemu nevzdal by se rád?
Jeť srdci jako ptačí chase,
do skoku, písní, do poupat,
do mládí snů se vrací zase
v skřivánčím i v žežhulčím hlase;
dští jabloň stříbro v kolej cest,
má vrba zlato v jehněd vlase:
Ó radujte se, Máj tu jest!

Ó kéžby pro vždy v srdcích vlád',
ne v lesích jen či na Parnasse!
Kéž člověk s ním by věčně mlád

u cíle stanul po zápase
v sil rozkvětu svých, v plné kráse.
kol skráně míru ratolest
zveď číši v stálém hodokvase!
Ó radujte se, Máj tu jest!

Poslání.

Ó cítím v stromech, v trávě, řase
ruch lásky, k zemi padá s hvězd,
zdar! zní to sterém ve ohlase —
Ó radujte se, Máj tu jest!

XV.

Ballada o slávě.

Svět stvořen v lesku, jasu plál,
byl člověk dobrý, šťastný v něm.
Tu vedle Boha Satan stál,
stín černý náhle pokryl zem.
»Však ty se zmýlíš v počtu svém!
Tvá sláva z blesku setkána,
ji políbil jsem chlipným rtem:
Buď zdráva, dcero Satana!

Já světskou slávu udělal.
Tu laur je a tam diadém,
tu vítěz, bohatýr a král
a každý za ní v honu zlém,
krev na dlani, pot nad čelem.
Mnou sláva boží zdeptána,
chycena křivým zrcadlem —
Buď zdráva, dcero Satana!

Jí půvaby jsem všecky dal,
žár po ní lidským srdcím všem,
ji do nebeských hvězd jsem vtkal,

vdech' v kámen, blánu, v tónů sněm,
plod Tantalův je, kývá: Vem!
A mizí sotva vítaná,
nezkájí skutkem, bodá snem:
Buď zdráva, dcero Satana!«

Poslání.

Tak zlatým slétá motýlem
v sny mrzáka i titana.
Co platno? Za ni všichni jdem —
Buď zdráva, dcero Satana!

XVI.

Ballada o stálém pokroku člověčenstva.

Kam dojde člověk dvacátého věku?
O věřte, skoro strach že o něj mám!
Jak Jiří saň, potáhne ve svém vleku
prý bídu, nemoc, zlo, smrt, záští, klam,
na prahu ráje stane titan sám!
Do vzduchu vzletí, šlápne ve vln rej.
Na mladé skráni Oriona plam —
Jen humor při tom Bůh mu zachovej!

Vše spočte, změří, v stopy po člověku
se zadívá, aeony projde tam,
žen krásu v nezralém i plném vděku,
jak Helenu Faust vykouzlí on tmám.
Rock nevzlétl k Elbrusu výšinám,
v taj věcí nevnik' Merlin čaroděj,
jak on se vysměje všem záhadám —
Jen humor při tom Bůh mu zachovej!

Jak skála bude pevný v živlů jeku,
v jich sváry bude patřit jako k hrám,
jak Condorcet snil, pro smrt najde léku,

proň nebude víc »odkud« ani »kam«.
Kol celý vesmír bude jeho chrám.
Zřít bude posled pravdě v obličej,
jí z vínku věčna urve drahokam —
Jen humor při tom Bůh mu zachovej!

Poslání.

Ó titane, slyš, radu tobě dám,
vtkej rolničku v svou vážnou epopej;
jest v moři nudy humor spasný trám,
jen humor při všem Bůh ti zachovej!

———

XVII.

Ballada ku chvále hlemýždě.

Buď pozdraven, ty, o němž Giusti pěl,
ó symbole všech moudrých zpátečníků!
Bez vzdorných vášní nevíš, co je žel,
co trud a shon, nepřítel všeho křiku,
u stinných cest si hovíš na trávníku.
Zřím, jak se směješ lidstvu do kola.
jež pracnou cestou dál se trmácí;
cval oře báj ti i let sokola —
Má úcta, pane domácí!

Tys první z tvorstva dům si vystavěl,
jist před nástrahou bídných zákeřníků.
Hrom, liják, matný je ti nepřítel,
svá tykadla zpět vtáhneš v okamžiku,
a věren dávnému svých otců zvyku
vždy dolezeš jen cesty do pola,
to postačí ti denní ku práci;
bič povinnosti dál tě nevolá —
Má úcta, pane domácí!

Co chce ten slavík, do noci jenž bděl
s perlami písní, s kaskadami vzlyků?

By ptáčník jeho hnízdo vynašel
a vybral mladé. V květech čilimníků
co zástup včel chce, smělých harcovníků?
Nač hnáti vodu cizí na kola?
Ten ideal se špatně vyplácí!
Těm sportům liknavost tvá odolá —
Má úcta, pane domácí!

Poslání.

Ó pěvče, jehož nitro plápolá
a jehož srdce darmo krvácí,
kde je tvůj dům a med a stodola? —
Má úcta, pane domácí!

XVIII.

Ballada o polibku.

Kapko ambrosie,
kapko nektaru,
moře poesie
v trudů poháru;
v bujnem rozmaru
sladký rýme rtíků,
zvučný kolibříku,
zvoň mi ku zdaru!

Slast jsi, jež ráj kryje
v zemském útvaru;
srdce bouřněj bije.
skráň žhne v požáru
a krev do varu
Dán i brán jsi v mžiku
bez nároků, díků —
zvoň mi ku zdaru!

Tebou duše žije
z mládí ku stáru,
vrásky, jež čas ryje

v strastí úparu,
chmury nesváru
shladíš bez povyku,
manno smrtelníků —
zvoň mi ku zdaru!

Poslání.

Sladký kouzelníku,
buď vždy do páru,
až ku rakve víku
zvoň mi ku zdaru!

XIX.

Ballada o bludičkách.

Na vlhkých lukách Polabiny
jsem vídával je jak hoch malý,
kdy do krajiny padly stíny,
kdy strašidly se stohy zdály,
kdy jako přelud nenadálý
stál sloup na křižovatkách cest,
kdy mihnuly se v mhavé dáli,
tu dvě a tři, tam pět a šest.

Z močálů zrádné prohlubiny
se vzpjaly v skok a v běh se daly
a dřímající u pastviny
jak svíce v hlavách rakve stály,
jen blikaly a mlhou hrály . . .
pak náhlý blesk . . . kde o nich zvěst?
Sto honů dále tancovaly,
tu dvě a tři, tam pět a šest.

Kdys kmotr Vít po pitce líný
šel s basou domů, kde se vzaly,
tu vzaly se, kde šumí třtiny,

nad bahniskem se z mlhy vzpjaly
a kmotru záda pocupaly,
že ztratil basu, na svou čest
že přísahal, jej polámaly —
tu dvě a tři, tam pět a šest.

Poslání.

Ó básníku, čím zpěv ti chvály?
Kříž ohledej si, jak ti jest,
ach, bolí . . . kde jsou Idealy?
Tu dvě a tři, tam pět a šest

XX.

Ballada o moderních Kalibanech.

Humorem božským kams v neznámé moře
tě, Kalibane, Shakespeare v básni klaď,
půl roven člověku, půl ku potvoře
v svém obžerství, v svém blátě věčně mlád
jsi bohům čas v své naivnosti krad'.
Čím tobě byla píseň Ariela,
když zazvonila tobě kolem čela?
Tys mnil, to bzučí much a jepic dav,
dál chroustal's žaludy, nechť rájem zněla! —
Buď, Kalibane, zdráv!

Po příkladu tvém, zrak jen v bláto noře,
moderních bratříčků tvých žije řad,
co cizí radost jim a cizí hoře?
Jen jedno znají — nenasytný hlad,
jich modlou žaludek je napořád.
Zřít za sluncem, to těžkou hlavu dělá,
jen jíst a spát, v tom poesie celá,
a bláto nejlepší jest zlatohlav,
ó šťastnějších zem lidí neviděla! —
Buď, Kalibane, zdráv!

Co začnem s nimi, až dnů lepších zoře
se bleskem snese k zemi, vichrem vát
až začne boží dech své divy tvoře,
vše mízu v listí hnát a do poupat?
Co s nimi v radostný ten tvůrčí chvat?
Ó předpotopní bahno, směsi ztmělá,
zda hneš se ku pozounu Archanděla,
jenž sluje Práce, Lidskost, Síla, Mrav? —
Spi zatím ve svém tuku otupělá!
Buď, Kalibane, zdráv!

Poslání.

Ó básníku, jenž jsi jak Filomela,
se tajíš v sny své jako v plásty včela,
co odboj tvůj? Svým hněvem jen se strav!
Král Kaliban dnes vládne světem zcela —
Buď, Kalibane, zdráv!

XXI.

Ballada o hladovém kritikovi.

Vzduch tmí se — kolem lítá peří,
co děje se? Sup lačný slít'
na básníka, byl po večeři,
najeď se, jak chtěl apetit,
šel při měsíčku právě snít.
Do Pegasových sahal hřiv,
v tom dravec do spáru jej chyt' —
Jeť chudák kritik z toho živ.

Hrom z čista jasna neudeří,
kde ostrá věž ční, domu štít,
jak přepadl jej v noční šeři,
jej začal škubat, rvát a mlít.
Ten lotr nemá rozum, cit,
na sto holomků kata kýv';
však snad to také musí být —
Jeť chudák kritik z toho živ.

Proč s květy mluví, světy měří,
má jak pan kritik v prachu žít,
má podkuřovat podlé zběři,

ne z kvítí, z věchtů věnce vít,
má štěkat s psy a s vlky výt . . .
Má strhat mozek, pásma čiv,
má luze k reji v bubny bít —
Jeť chudák kritik z toho živ.

Poslání.

Pan kritik chce jen, co chce lid,
je hlas i duše rodných niv,
když básník nechce, bude bit —
Jeť chudák kritik z toho živ.

XXII.

Ballada o jednom vlčím máku.

V sny moje nad mým stolem kývá
tak žhavý, rudě plamenný!
Bůh ví, ten květ zpěv vášně zpívá.
v mém srdci hledá ozvěny.
O staré, zaschlé prameny
svých písní slyším, zvučí znova,
a šeptám v dumy schýlený:
Buď zdráva, růže purpurová!

V mé duši květy dýše niva,
luh samou rosou zperlený,
to sama snivá Vesna dívá
se modrých bezů lupeny,
zrak sladkou něhou vznícený!
Kdos polibkem má dusí slova,
nahými chyť mne rameny —
Buď zdráva, růže purpurová!

Jeť stará poesie živa,
vře v číši, zpívá kameny,
a čím se život více stmívá,

tím ohnivější plameny
přes balvany a kořeny
nám sype, ať si skučí sova,
had syčí krokem splašený —
Buď zdráva, růže purpurová!

Poslání.

Květ, dívko, rtů tvých toužený
vzdej lásce v kořist Vesna nová,
vždy zašeptám v dík blažený:
Buď zdráva růže purpurová!

XXIII.

Ballada J. V. Sládkovi za jeho balladu Mělnickou.

Tvůj rytíř Jan svůj pohřbil džbán
kams do mělnických skalin tesu,
však z něho v český luh i lán
se perlí réva květem vřesu.
Tu číši též ti v pozdrav nesu!
V ní český rozum, český cit
i hlubá duma českých lesů —
Vždy pili jsme a budem pít!

Ba kde se pije, Čech je pán.
Vy okolo tu, ani hlesu!
Čech sólo má, byť v cáry sdrán,
svých zřít si nedá do partesů,
on houkne si: Nechť všecko snesu,
krev cizí nedám v hruď si vlít',
byť vjel mi ďábel do pačesů —
Vždy pili jsme a budem pít!

Ó pěvci, větrný jichž stán
od Beskyd lítá k Celebesu,
již pojídáte marcipán

a srkáte Mus nektar v plesu,
hoj, kterak vaším copem třesu!
V Mělnické šleh' nám slunce svit,
je v hromu dějin, v živlů děsu
vždy pili jsme a budem pít!

Poslání.

Mé piano již bez klávesů,
však na Sinaiské desky vryt
v hruď zákon jeden: U sta běsů,
vždy pili jsme a budem pít!

XXIV.

Ballada podzimní na motiv ocúnu.

Na vlhkých lukách podzimních,
kde v sporé trávě mlha šedá,
se věnec útlých kvítků zdvih',
jsou jak pleť dívčí jemná, bledá,
jíž hoře lásky záplat nedá.
A jak tu tiše, smutně stojí,
duch v upomínkách zašlých hledá:
Mně zdá se, vzrostly z duše mojí.

V květ ptáků nezvoní jim smích,
a motýl, švarný neposeda,
jim nedvoří se v paprscích;
pavouček malý pouze předa
nit léta babího k nim sedá.
Jen zvadlé listí v šumném roji
k nim shání větrů kvil a běda —
Mně zdá se, vzrostly z duše mojí.

Kde vesna, kde je mládí jich?
Za ruku pouze Lítost veda
jde pozdní věk a v každý mih

s illusí slední roušku zvedá,
kraj tmí se, jedna lícha hnědá,
tam ocúnky se bledé rojí,
jak vybledlé sny v hlavě děda —
Mně zdá se, vzrostly z duše mojí.

Poslání.

Ach, osud málokdy se předá,
pár ocúnků se v kytku pojí:
toť celá žití abeceda! —
Však, vím to, vzrostly z duše mojí!

XXV.

Ballada na motiv krysaře z Hammeln.

To stará zvěst, ji Browning pěl,
a Julius Wolff, jiní též.
Že na ni jsem se rozpomněl,
svůj důvod má, jej nalezneš
dál, čtenáři, když čísti chceš.
Byl myší sklep již pln a štít
i radnice, hlásného věž —
Však, panstvo, prosím zaplatit!

Muž divný přišel, nástroj měl,
a s pány smluvil, večer než
by nad blízkým se chlumem ztměl.
že z domů půjde myší spřež.
I zahrál a tu začla řež!
Krys milion se za ním kmiť
a v rybník stopen, myško běž! —
Však, panstvo, prosím zaplatit!

Leč purkmistr tu oněměl,
je smlouva s krysařem prý lež
a divný muž zas z města šel
a pískal: »Dceruško, kam jdeš?« —

»‚Nuž, hochu, rychle domů spěš!‘« —
»Ne, za píšťalkou musím jít,
ty, matko, na nás vzpomeneš!« —
Však, panstvo, prosím zaplatit!

Poslání.

Ó rozuměj mi, kdo tu čteš!
Co s rozumem, kde mluví cit?
Pět můžeš jen, kdo dovedeš,
však, panstvo, prosím zaplatit!

XXVI.

Ballada na starý motiv o tatíkovi, synovi a jejich oslu.

Tu znáte bajku, otec se synem
jak na trh prodat hnali oslíka
a rozmoklá kol deštěm byla zem
a zimní nepohoda veliká;
syn čacky capal vedle tatíka.
Kdo potkal je, hned vraštil obličej.
Proč, blázni, pěšky? Zle jim vytýká —
Bit budeš, dělej co dělej!

I sednul táta. Mírným poklusem
jel, synek capal — to zas dotýká
se útlých duší. Rychle navzájem
pak sedl kluk, šel táta, všeliká
řeč z toho zlá až sluch jim proniká.
Hned klukovi, hned tátovi je hej,
a v posled kluk i táta naříká —
Bit budeš, dělej co dělej!

Pak sedli oba. Teprv ďas to vem!
Tak týrat zvíře, líp je řezníka
již zavolat! Jak vyhověti všem?

I vzali bidlo, jak dí kronika,
syn s tátou osla bidlem provlíká,
a do města jej nesou na prodej,
až osel zděšen žalně zahýká. —
Bit budeš, dělej co dělej!

Poslání

Nic lepší není osud básníka,
on měň a střídej, jak chceš, veršů rej,
tam vraští čelo v škleb, ten utíká —
Bit budeš, dělej co dělej!

XXVII.

Ballada o šedivé skabiose.

Jsou laury zžaty, růží není,
hloh ztratil vonných lístků sníh
a jasmín ve slavičím pění
rozházel slzy kvítků svých
po tichých stezkách hřbitovních.
A přec to ještě srdci nedá
květ hledat v úkoj žalů zlých.
buď zdrává, skabioso šedá!

Ty dítě luk a mezí! V snění
se kalíšek tvůj zvedá tich,
čmel s včelou v snivém zabzučení
jej znají, křídel motýlích
hon usne na něm, kraj když ztich'.
A když se zvedá luna bledá,
ty chvíš se v jejích paprscích —
buď zdráva, skabioso šedá!

Jen vdovy prý v svém rozželení
tě tulí k srdci, kde zmlk' smích,
pak třikrát básník tebe cení

luk, amethyste, podzimních!
Jak milence by v ústa dych',
on zbožně tebe ke rtům zvedá,
a cítí srdcem táhnout jih —
Buď zdráva, skabioso šedá!

Poslání.

Čas mládí motýlem se mih'
a v oku slza k slze sedá;
já poslední svůj kvítek zdvih' —
Buď zdráva, skabioso šedá!

XXVIII.

Ballada, psaná sv. Václavu, dědici České země.

Ve zlatém poli s černou orlicí
Tvůj prapor posud nad námi se chvěje,
jak míru zástava v bouř dunící,
jak maják spásy v moře beznaděje.
Ó slyš ten zpěv, jejž duše má Ti pěje!
Jak starých štítů třesk ať hřmí můj rým
na ráje portál, jenž se v hvězdách skvěje:
Nám nedej zhynout ani budoucím!

Tys v našich losů smutné vichřici,
z jichž mračen stálý stín se na nás leje,
byl otcům pevný týn, Svou pravicí
Tys divem zasáh' často v naše děje
a zvrátil kolo lidské epopeje.
Což nejsme, kníže, posud lidem Tvým?
Ó pohleď, co se v dědictví Tvém děje! —
Nám nedej zhynout ani budoucím!

Moh's zapomenout v světců směsici
tu lásku k Tobě, jež nás posud hřeje?
Svůj vínek drahokamy zařící,

Svůj meč, Svůj štít, jež pavučina kreje?
Ó rozpomeň se vlastní na trofeje!
Na bělouši zas zjev se! Spáčem mdlým,
Svým lidem, zatřes! Vhodná doba zde je! —
Nám nedej zhynout ani budoucím!

Poslání.

Viz, lid Tvůj pláče, co se barbar směje,
val Blaníku již otevř mečem Svým!
Tvůj národ čeká! Vítr zory věje! —
Nám nedej zhynout ani budoucím!

XXIX.

Ballada ku chvále Královny nebes ve slohu starodávném.

Věř, zem tak nikdy šťastna nebyla,
než tenkrát Matko, Královno a Paní,
když chudičká Tě matka zrodila,
co Jáchym staré čelo stíně dlaní,
zřel v plenky Tvoje v tichém usmívání.
Pak rostla's jako polní lilium.
Ač andělé váš oblétali dům,
kdo věděl o tom, ty hebrejský dave,
že Paraklet se schýlí k těmto rtům? —
Ó Panno, Choti, Ženo, Matko: Ave!

Pak andělská Tě záře zakryla,
to přišlo divem tak a znenadání,
jak blesku stopa, která vyryla
svůj zářící let nebes tichou pláni,
a Bethlem zahořel v sta světel plání.
Zkvet' liliemi nízký nad ním chlum,
sbor andělů se zjevil pastýřům,
vůl s oslem dýchal v chléva šeři tmavé.
Vznes' bědný Adam k hvězdám čelo z dum —
Ó Panno, Choti, Ženo, Matko: Ave!

*

Pak bolest pod křížem Tě ztopila,
Tys poznala, co lidský bol a lkání,
Tys poznala, svět jaký mohyla
zavírá v sobě! Ó když v ztroskotání
se čelist hrobky rozsmekla a na ni
sed' anděl zvěstující zástupům,
že vstal Tvůj Syn — ó Matko, Tvojím snům
co vyrovná se? V zoři nebes žhavé
víc křídel andělských Ti neřek' šum —
Ó Paní, Choti, Ženo, Matko: Ave!

Poslání.

Mít štětec Murilla, vzít poupatům
jich lesk a něhu, vstoupit ve vln tlum,
mít perel svit a hvězdné záře smavé!
Však chudý žák jsem, chabý jest můj um:
Ó Paní, Choti, Ženo, Matko: Ave!

XXX.

Ballada závěrečná.

Dost rýmů tancoval jsem na provaze,
jak Villon napjal mi jej před lety;
vím, ne vždy oheň, také někdy saze
mé s Musou provázely zálety;
však znáte Musy — to jsou kokety!
Já nejraději světem chodil sám
a zamyslil se vždycky nad květy —
Co platno? — Zvadnou! — A já umlkám!

Vím, umění jsou nekonečné hráze
a těžko dělati tu přemety.
I nejmenší zblo slávy koupíš draze,
kus žití v tom vždy leží prokletý.
Ach, pardon! — však již znáte poety!
Snem zpíjí se a skutečnost jim klam . . .
Ó hvězdy, nekonečnem rozsety!
Co platno? — Zhasnou! — A já umlkám!

Ó čtenáři můj, mějte se již blaze!
Víc vložte, prosím, zde mé do věty,
než vysloveno, cítí se to snáze,

však zpívá hůř, kdy mládí povzlety
tak nejsou, jak bývaly před lety.
Ach, sladcí snové! Všecko je to tam,
vlas Julky, bouřná ňadra Ninetty . . .
Co platno? — Umřem! — A já umlkám!

Poslání.

Ó lehké pýří, sloky soubretty,
tak hravé, smavé, jak úsměvy dám,
vás vidím stoupou času rozmlety.
Co platno? — Jděte! — A já umlkám!

IV.

LARGO.

V SAMOTÁCH.

(DVANACT ELEGIÍ, PSANÝCH KU KRESBÁM ANTONÍNA CHITTUSSIHO A JEHO PAMÁTCE VĚNOVANÝCH.)

I.

Na slatině.

Den podzimní se stmíval ve svém sklonku,
a vítr zpíval píseň nevlídnou,
kdy v slať, již zdobil vřes mořem svých zvonků,
jsem zanes' maně nohu neklidnou.

Do kola hvozd se táhnul ku obzoru
teď prořídlý, neb dávno větru dech
smet' listí žluté v bouřném rozhovoru,
a poházel jím sivý, smutný mech.

Slať přede mnou se v nekonečno táhla,
tam přeslička, tam kleč, tu chumáč třtin,
v jich trsy ob čas ruka větru sáhla,
a zčeřila je — pod nimi vln klín

Se zachvěl bledým stříbrem okamžitě;
tam tůně s odkvetlým jsou leknínem,
babího léta opozděné sítě
se jako lehké nitě mihly v něm.

List javoru, list buku a list břízy
nes' mnohou perlu rosy v škebli své,
to poslední šperk na obrubě řízy
plá matky země, kterou zima rve.

Klid ovšem dýchal stromů haluzemi,
jež zřely v šedé nebe bez listí,
klid nebem tíh' a klid se snášel k zemi,
jej ani havran, za svou kořistí,

Jenž vysoko let' kruhem nebe valným
co černý bod, nezrušil na chvíli,
a přece, přece nitro citem žalným
se svíralo na prahu mohyly!

Tou kolem celá příroda zde byla,
a klid, jenž jejím sirým srdcem táh',
to píseň, v které zmíral žár a síla,
v níž léta sláva dlela na marách!

A k sobě v zamyšlení já jsem pravil:
Co naříkáš na stáří, mdlobu, pád?
Zde větší obr, než ty jsi, se znavil,
a klidně svléká sváteční svůj šat.

Zde příroda se klade k odpočinku,
proč ty jen chtěl bys věčnost mladí mít?
Hle, rosné perly má jen v zvadlém vínku
a »s bohem« jest jí mroucího dne svit.

Jak možno, ty, část její nepatrná,
bys žádal za pouť životem svým víc?
Dost, duše když se netkla viny skvrna,
dost, když máš slzy lidských zřítelnic!

Ó umři klidně — ano umři s pýchou,
tys byl, jak vlna, strom, jak motýl, pták,
tys cítil, pěl v noc bouřlivou a tichou,
byl's člověk celý — tobě slétla v zrak

Zář pravdy a zář krásy, proto tiše
slož hlavu v mech, až všemohoucí čas
dá tobě píti z klidu zlaté číše,
věř, píti budeš nesmrtelnost, jas,

A život věčný! Po tobě co zbude,
ten poklad síly, vděku, toužení,
tvé hrdé sny, let k dobru vždy a všude,
tou vlastní krví svaté nadšení:

To stačí, je-li potomstvu, čím tůně
je mezi vřesem, nad níž dumá stráň,
zkad vláha dýše, něha, chlad a vůně,
a tajně večer kam pít chodí laň!

II.

Meditace u krbu.

Kdy v kamnech velký oheň vesel praská
a na stole nám zpívá samovar,
kdy srdce zlatí vlídností svou láska
a na zdi malby kamen nach a žár:

Nad obrázkovou knihou hlavy dětí,
kdy, báseň živá, sklánějí se v tlum,
vzpomínky motýl křídlem lehkým letí
a střásá na skráň zlatý pel svých dum;

Kdy možno číší zkalený zrak zjasnit
ve loktech lenošky, v níž dřímal děd:
tu lehko sněhu symfonii básnit,
a jeho úbělem se dívat v svět.

Jak tančí vzduchem a jak vesel padá
na hory, stráně, brázdy, rýhy cest,
jak při magické luně dlouhá lada
se lesknou v třpytném svitu jeho hvězd!

Jak sosny nesou na kosmaté hlavě
tíž jeho, kolem co zní křik a ples,
to sáně jedou slunce ve záplavě,
jak zvoní rolnička, jak štěká pes;

Jak s úměvem se v soboliny sněhu
dva šťastní k sobě tisknou v honu tom,
co kolem nich ve fantastickém běhu
tyč telegrafu letí, věž i strom;

A v parku ztmělém jako ve pohádce,
jenž stříbrnými svítí plameny,
smích jejich zvoní, unyle a sladce,
v skřek vran, jež ulétají zděšeny!

To krásné ovšem poetické snění!
Máť kouzlo svoje mráz a sníh a led,
však divno, zřím sníh ve svém přemýšlení
a na něm, běda! — bosých nohou sled!

A havran polem muslínovým kráčí,
a hladem kráká kolem nízkých chat,
u kamem chladných kde se v jizbě tlačí
tlum dětí . . . Zde svou píseň zpívá hlad!

A zdá se mi, že sníh je děsně bílý,
tak neúprosně bílý. ostrý tak,
a černá křídla, jež se nad ním chýlí,
ta křídla havraní že rostou v mrak,

A pod mrakem tím chouli se a stená
zem celá, kam jen hledneš, v závějích!
Jsou krásná věru báseň zasněžená,
jen kdyby člověka vzlyk nezněl v nich!

Já nemohu, já neustále vidím
tu lidskou stopu — myslit musím dál,
za děda lenošku se náhle stydím,
můj teplý krb mi budí hnus a žal.

A vidím zimu, jak se dále šíří,
kdy matce zemi v žilách oheň zhas',
sníh vidím světa šíré po Sibiři,
ten chladný, ostrý, neúprosný jas!

Kdy člověk slední bude hledat druha,
by, ne-li žíti, moh' s ním aspoň mřít,
kdy země ledová kra bude tuhá,
hrob velký, nad nímž zaplá sněhu třpyt!

Kde ledný škvár, jak sněhu vločka hraje,
se v bezdno skácí v druhých vločků změť —
Ach, na tvé slovo zda chci čížku čaje,
jsem, odpusť drahá, nedal odpověď!

III.

Pastviny.

Jako poutník zmítán plavbou dlouhou
mezi nebesy a mezi mořem
zasteskne si často nudou, hořem
a po družném tvoru zalká touhou:

Já se zachvěl temných hvozdů chůzí,
objaly mne těsně dvojím šikem,
v nové světy nořily mne mžikem,
šeptajíce slova svaté hrůzy.

O samotě hymny zpívajíce
sobě jen a neznámému bohu!
V tom nad keřem sněhobílých hlohů
jasu pruh se kmit' a rostl více.

Konečně jsem vyšel z noci lesů.
Pastviny a vřesoviště, lada
v dál se táhla, vzadu lesů řada
lnula ku bílému skalin tesu.

Na pastvině, kde zpívala třtina,
celý vzduch byl sycen silnou vůní,
přeslička a rákos k tmavé tůni
skláněly se, much jen hudba líná

Zazvonila ob čas mořem trávy.
Blíže tůně jak tesány z žuly
stály, ani sebou nepohnuly
jako v zamyšlení pestré krávy.

K nebi obracely velké oko
plné smutku, plné resignace,
silné šíje jich se leskly hladce,
nohy v trávě tkvěly přehluboko.

Z jednotvárné písně hvozdů šumných
v ticho pláně jak jsem vkročil náhle,
zabučení zasmušilé, táhlé,
rozchvělo vzduch vlnou tónů dumných,

Dál se nesouc po zamlklém luhu.
Života zvěst slyšel jsem v tom šeru,
jinou notu ve velikém zpěvu,
jiný hlahol v tvorstva valném kruhu.

A hned srovnával jsem s touto řečí
němé tváře bouřný hlahol stromů,
stupnici těch přitlumených hromů,
v níž to úpí, výská, štká a ječí.

A já cítil, krávy jednozvuký,
smutný hlas, jenž ob čas zněl a z hloubi,
že víc dumy, žalu v sobě snoubí
žití celou tíž a celé muky!

Cítil jsem, co rozkoše a plesu,
ryku nadšeného, vzruchu, síly
z písně hmoty padá v tvorstva žíly,
jak je bujná, bouřná hymna lesů

Proti smutku této němé tváře,
jež svůj osud s resignací nese!
Poslouchej! — Ó jak se hlas ten třese,
v něm se štěstí nezakmitá záře!

A co zvuk ten táh' se do daleka
pastvinou jak tvorstva povzdech žalný,
zdálo se, že tmí se obzor dálný,
mysliti já musil na člověka.

Jaký postup snahy, práce, píle,
celá jeho vzdělanost v tom dřímá,
vysloviti, co ho žalem jímá,
jak je bídný v největším svém díle!

— — —

IV.

Nad potokem.

V šeru a houští,
tam, kde se spouští
haluze jívy nad potok,
pramen kde trýská,
směje se, blýská
tisícem brillantových ok,

V paprsků přízi
mihne se, mizí
a zase kmitne drobný pták,
tu vodu zčeří,
tříbí si peří,
a rázem letí do oblak

Na větev sedne
a lupen zvedne
nad sebou jako parasol,
a v šeré houští
v perličkách pouští
svůj dumný ples a zářný bol.

Lopuchy listy
pramínek čistý
šepce a zpívá přes balvan,
modré své oči
pomněnka točí
po víru jeho s obou stran.

V balšámu stonky
své drobné zvonky
proplétá bílá vrbice,
a ve vln spěchu
chvějí se v mechu
krůpějí, perlí tisíce!

Skrz listí břízy
paprsků přízí
vkrádá se v hnízda teplý svit,
mateřsky hledá
vajíčka šedá,
zlatem by moh' je pokropit.

Větvice kývá,
ptáče si zpívá,
z dálky se nese šept a dech,
vánek to máje
ve stromech hraje
jak na klavesy v lupenech.

Ve souzvuk s ptákem
čmel nad bodlákem
a včela v rudém jeteli
zabzučí v shodu.
Přes šumnou vodu
náhle stín vzpjal se zatmělý.

Můj to stín tmavý
nahnul se z trávy,
kde skryt jsem nahlas verše čet',
do ptačí hymny,
pochmurný, zimný
míchal se lidské duše vznět.

Kde svět zní májem,
člověk je tajem,
za ním jde kletba jeho vin;
kudy se mihne,
za ním se zdvihne
pochmurný, temný, velký stín!

V.

Pastýř.

Zamyšlen stál stranou za svým bravem,
v dlouhém plášti opřen o hůl věrnou,
k lesu hleděl, odkud chmurou černou
večer kynul v stínu sboru tmavém.

V trávě ležel pes, po denním shonu
odpočíval; muž stál bez pohnutí,
jak by čekal větrů na vanutí,
jež blíž snese hlas veského zvonu.

Přes ty brázdy, jež se v dálku kříví
a se tmí jak samet rozorané,
v řepky květ, jež jako zlato plane,
brzy skane hlahol jeho snivý.

Jako píseň míru zazní vlídně,
jako vážný akkord závěrečný,
kterým lidské práce pochod věčný
na noc jednu zavírá se klidně.

Na noc jednu, aby s jitra září
jásavou zas symfonií začal,
by chléb žití, který člověk načal,
zítra opět s jasnou lámal tváří.

V myšlénkách té velké, lidské básně
šel jsem zamyšlený šerým polem!
Pastýř na pozdrav, jak šel jsem kolem,
odpověděl sotva polohlasně.

A jak stál zde, jak se v dálku díval,
čekající na to noční Ave,
za pozadí stíny lesa tmavé,
mně se zdálo, jak by s nimi splýval,

Jak by přírody byl tajným duchem,
v pastýře jenž zakuklený kroji,
stíhá mízu, jak se kmeny rojí,
a sluch všehomíra zkájí ruchem.

Jak by stál tu člověčenstva strážce,
dědic legend, mythů, bájí, zkazek,
zasvěcen do všeho bez otázek,
klidný v živlů tiši jako v srážce.

Znaje dobře cíl a cestu k němu,
věda, příroda že velkolepá
není jako staré fatum slepá,
leč v čas v pravý přístav kyne všemu.

Mně se zdálo, muž ten ze vsi prostý
jak by nahléd' ke dnu taje všeho,
jak by kout zde ráje ztraceného
našel ve samotě s všemi skvosty.

Jak by rozluštil tu hádkou spornou,
nad níž mudrc jako pěvec trne,
hleděť v život, nechť i bouř se hrne,
s myslí klidnou, nepodajnou, vzdornou.

Bráti život jak se denně podá,
jas i mračno, ptáka zpěv, řev hromu,
by vždy, sotva stoupne na práh domu,
s úsměvem jej pozdravila shoda.

Aby vznik a zmar a smrt a žití
byly svorné vedle sebe články
řetězu, jenž hozen nad červánky
hvězdnou září, okem děcka svítí!

V tom zvon zazněl, zvuk se vážně linul,
jak by stíny mluvily kol v poli.
Pastýř pohnul se a na psa holí,
aby sehnal stádo v návrat, kynul.

VI.

Tůň v lese.

Jako oko matky země
lesní tůň se dívá ke mně,
v brvách rákosin se skrývá.
Větřík vlnou nezachvívá
a jen temně, přetajemně
dýchá šumná třtina snivá.

Javor její hustou mříží
v průsvitné se vodě zhlíží,
zamyšleně v tůň se kloní,
kde se stíny mraků honí,
prchají teď — teď se blíží,
závojem tůň šerou cloní.

Ticho — ani v skrytu snětí
nezříš stopu po ptáčeti,
motýl travou nemihne se,
brouček listem nezatřese,
ozvěnou sem jen cos letí,
jakby kdosi dýchal v lese.

V bezvětří zvuk uhasíná.
Čím jen chví se slabě třtina?
Ani žába, jiskru v oku,
nezčeří ji v hlučném skoku,
pavouků ne havěť líná,
visící vln ve hluboku.

Svou přec rákos dále vede,
z tajných zvuků píseň přede,
jakby elfi po leknínu
tancujíce, pavučinu
natáhli jak strunky šedé
na list jak na mandolinu.

Divná píseň v snivém ruchu
tak se zalichotí uchu,
stojíš dlouho nad tou tůní.
zvukem dojat, zmámen vůní,
Ticho! — teď slyš, kroky duchů
z temna spějí na výsluní.

Jak by polní koník křídlem
vrznul, jakby motýl s šídlem
mezi travou. mezi sítím,
mih' se velkých svlačců kvítím:
neviditelným tak zřídlem
k světlu zvuk se dráti cítím.

Tajné zvuky písně tklivé,
nyvé, snivé, zádumčivé . . .
Či snad z mého srdce tluku
tlumočíce jeho muku
v této lesní tíši snivé
samota vám dala ruku?

K luznému vás tanci svedla,
z měsíce vám struny spředla?
Z kapek rosy na pažitu
a z hvězd padajících třpytu,
z vrásek, do nichž starost sedla,
z vášní zchladlých, z mrtvých citů?

Nevím! Cítím v duši pouze
v písní třtin, jež zvoní v strouze,
sympatický tón a sladký,
jak je radosti mžik krátký
a jak člověk v marné touze
v štěstí eden vždy chce zpátky!

VII.

Za pluhem.

Kam jen hledneš ku obzoru — pole!
Dlouhé lány pestře pruhované,
stojíš na nich, jak na velkém stole,
kam vždy manna chleba hojně kane.

Ba že pole velikým jsou stolem,
motýl sytí se tu lehkověrný,
člověk se svou pochybou a bolem,
šedý vrabec a též havran černý.

Zde to velké všech je přijímání,
matka zem tu rozdává své tělo,
velký mír svůj, síly svojí vzplání,
aby dál to v žilách, v mozcích vřelo!

Proto budiž země požehnána,
spící sněhu ve rubáši tuhém,
avšak více každá hlubá rána,
již jí rolník zasazuje pluhem.

Šel jsem druhdy zamyšlen a smutný
ornou zemí bez cíle a snahy,
život byl mi pouze žernov nutný,
chtěl jsem setřásti jej v půli dráhy.

Jako jiní též jsem víru ztratil,
jako jiní ptal se: Žít a k čemu?
Jitra svit mou dumu nevyzlatil,
cizí byl jsem světlu, vzruchu všemu.

Mladosti sny pochoval jsem s pláčem,
slyšel pouze odpůrců svých šklebyy —
v tom se krok můj šinul za oráčem,
rukou v zem, však okem tíhnul k nebi.

Táh' svou brázdu klidně, odměřeně,
nevšímal si vran a kavek hejna,
a jak dnes, tak zítra a tak denně
síla sem jej vodí čarodějná.

Od počátku až ke konci pole,
krok za krokem, v hlavy stejném sklonu,
v nohy rhytmu, v myšlének svých kole,
v biče práskání a v ptactva shonu.

A já hledal zdroj té práce pilné,
toho vzruchu, toho vytrvání,
kořen vůle, energie silné —
dnes jen zrno, zítra klasů vlání.

A já pravil k chocholouši, který
na hroudu sed': Jen mi v souhlas kývni,
jedno slunce v tento život šerý
jest jen lidská práce positivní!

A já pravil k havranům a káním:
Jenom dál kol poletujte v skřeku,
silou ducha já se snadno bráním,
hlas můj vzroste vzdor vašemu vzteku!

Já jsem rovněž oráč, rovněž v potu
za myšlénky svatým kráčím pluhem,
siju dobro, lásku ku životu
v znoji léta, v zimy ledu tuhém.

Lítejte kol, zobejte mé zrní,
vždycky zbude dosti živných klasů,
dosti květů světu skrýt mé trní,
jimi stavit krev mou po zápasu!

Co mi skřek váš? Po mně zbude přece
dílo mé, má práce positivní . . .
Písni, chocholouši, z ňader klece
nad hroudu vzleť a mně v souhlas kývni!

———

VIII.

Pole u lesa.

U lesa klasné pole,
tak husté, bohaté,
a nad ním v družném kole
jsou větve rozpjaté
olší a buků a břiz —
Dvě číše na jednom stole,
ó viz!

Les — to je poesie,
tam vůně, šer a chlad,
tam pohádka se kryje,
tě láká do tenat,
souzvuk tam, poklid a tiš
a samá melodie —
ó slyš!

A pole — prosa žití,
tam vedro jen a pot,
tam v slunci musíš jíti
a cítit žízně hrot,
dotěrný odháněť hmyz,
sešlapat prosté kvítí —
ó viz!

V les vítr hudbou lehá,
jak měkký je tu mech!
I snět, jež tebe šlehá,
chtíc zastavit tvůj spěch,
lije ti v tvář stínů číš,
co šumí, ples je a něha —
ó slyš!

A pole — v klasů tísni
to sotva cvrliká,
jich jednotvárnou písní
se vítr dotýká,
nad svlačec koukol a slíz
se pouze klasy tísní —
ó viz!

Pryč z pole v stíny lesa,
kde zpívá pták i zdroj,
kde datel v kůru tesá,
kde voní silně chvoj,
veverka šplhajíc výš
si mlaská, šišky česá —
ó slyš!

Však nechám píseň ptáka
a nechám lesní báj,
mne dnes v tom poli láká
kýs divný, cizí taj.
Básníkem života tys!
Nech les, jenž v stín se smráká,
zde viz!

Rty klasů ve mně praví:
My život jsme a chléb,

shon, klopot a ruch zdravý
a pravý žití tep,
bohatství v palác i chýž,
na tvářích pohled smavý —
ó slyš!

Cíl života v tom známý,
dřív zkusit shon a znoj,
pak lesů hlubinami
vzlet svojí touhy zkoj!
V pralese dumy své zmiz,
však dříve k práci s námi, —
ó viz!

A tak na konci pole
zde vidíš tmít se hvozd,
kde v stromů družném kole
si pozpěvuje drozd,
po práci spěj sem v tu skrýš!
Pij z číší dvou na tom stole:
Viz! — slyš!

IX

Odlétající ptactvo

Sžata pole, zasmušilý les;
nad sítím jen, kterým vítr třese,
do dálky se chmurným nebem nese
špačků ples.

Dobře se tu celé léto měli,
teď, kdy první udeřily chlady,
sebrali se družné ve hromady,
shlukli se tu, aby odletěli.

Jaký povyk, lomoz rej a hluk,
to je smíchu, to je povídání;
s novinkou se druh ke druhu sklání,
celý pluk

Pak se vznese a v rákosí ztají.
Chvíli ticho! — Tam zas jeden tiká;
takto pod taktovkou kapelníka
z orkestru se tóny ozývají.

Do mne bude divě víchr prát,
zalká sosna na hor skalném sráze,
budu chvět se pod sněhem a v mraze
napořád!

Praví rákos: Ohnou mne až k zemi
větry divé, zmrznu v poutech ledu,
zimy lačné snesu všecku bědu,
ztratím písně své a budu němý.

Praví leknín: Já svůj ztratím květ,
v který často včela na noc klesla,
zkad se opojivá vůně nesla
v spící svět.

Praví louka: Ztratím i svá stáda,
sekáčů též písně v senoseči,
slyším, jak již vítr chladný jeèí,
jak se mlha těžká v rubáš skládá.

Takto v špačků prostořeký smích
kvílí všecko: My tu zůstaneme
na té půdě, kterou svojí zveme,
jděte v jih!

Otázka však jiná, s jakým citem
zajásáme znova, mladá Vesna
až zas vzbudí spící hnízda ze sna,
a se v tanec pustí nad pažitem?

Věru, dvakrát cítit budem ples
po té zimě, kterou přetrváme,
ples, jímž hromy poprvé se láme
ledný tes!

Ples, jímž prvosenka otevírá
zlatým klíčem květům dvéře z kořen,
ples, jímž v jehněd pel a stříbro vnořen
chocholouš v kraj smaragdový zírá.

Takto volají ve špačků roj
větrů hlasem, který lká a klne:
Milejší nad žití pohodlné
je nám boj!

Leťte v dál si, nechť si jih vás baví,
půvab vlasti zůstane vám cizí,
jste jen pýr na lemu její řízy,
lehce získá, lehce se vás zbaví.

Kdo však vytrvá s ní v časech zlých,
sroste s ní, ten dvojí má s ní žití! —
Na ta slova rázem ztichnul v sítí
špačků smích.

---

*

X.

Pták samotář.

U bahnitých luk, v kterých smutně zhlíží
se šedé nebe, na pokraji vod
sám stojí, patří, jak se jeseň blíží,
jak slunce v mhách se tratí, žlutý bod,
když na chvíli se strhne mraků clona,
zří v blednoucí a mroucí jeho zář,
ji sleduje, než za obzorem skoná,
pták samotář.

On přilet' s vesnou, rozmýšlí se nyní,
zda čas již letět v dálku za druhy.
kraj prázdný po plesu se rovná síni
a pouze vítr svištĭ přes luhy,
jak z rozladěných strun to časem zalká,
jak smích to šlehne přes oblohy tvář,
zlá bude, tuší, s podjesení válka,
pták samotář.

Strom poslední svou zdobu na zem hází
v penízkách drobných, jakby vykoupit
se od zimy chtěl, z dálky jež se plazí,
však tato dychne a již přes pažit

v nic letí výkupné to větrem hnáno,
jeť příroda teď smutný bankrotář,
Ach, cítí to, zda vyčká ještě ráno
pták samotář?

Teď zřídka pasák zdrží se tu ještě
a málokdy již oheň jeho plá,
neb ráno clonou drobounkého deště
jde hajný kolem, silhouetta mdlá;
pak hodiny jdou zvolna, podvečerem
z vrb kotlin netopýr se zvedne, tmář, —
Ó stesk a nudu cítí táhnout šerem
pták samotář.

A stále na kraji vln dumá posud.
Co vábí jej zde, vesna přešlá snad?
Či neznámý jej v dáli leká osud,
let prostorem, nad oceánem chvat?
Je stár již, líný, v povzlet omrzelý...
ach, nedodržel máj, co slíbil, lhář,
jas jeho necítil jak chlad teď ztmělý
pták samotář.

Ó jistě vidí zářící ta rána,
pláň rosou zperlenou a svěží hvozd!
Kdy zem plá do růžova zulíbána,
kdy v zpěvu kukačka a kos a drozd!
Zří slunce výše stoupající v slávě,
jak oběť lásky nebes na oltář, —
to všecko vidí v chladné, vlhké páře
pták samotář.

Oráče povel a ruch skotu z líchy,
jak z žírných polí dolétly až sem,
sekáčů hlahol pak a dívčí smíchy
jak hrdliččiných smíchů ohlasem
a bičů svist a vozů skřipot slyší
on zasmušilý v sítí noclehář,
vše prožije jak ohlas cizích říší
pták samotář.

Ó pěvče, který nad svou dobu skloněn,
jí skorem cizí, vypelichán, stár,
sofistů šklebem, nudou luzy honěn,
sníš o mladosti, kouzlu zašlých jar:
Kdy k rozletu v kraj lepší zvedneš křídla,
kdy zavřeš dum a vzpomínek svých snář?
Co drží tě zde? — Tys u žití zřídla
pták samotář!

XI.

Staré stromy.

Smutno, teskno v širém kraji;
nad obzor se nezvedají
ani střecha ni štít domů,
v koutě louky šumí pouze,
ku kalné se chýlíc strouze,
kytka starých stromů.

Do daleka, do daleka
odsud znavený zrak těká
přes pláň k stěně skalných lomů,
a v sluch jako sladké dumy
pěje, šeptá, hučí, šumí
kytka starých stromů.

Pták se tady nezastaví,
nespustí svůj nápěv lkavý
nebo nemá komu,
jako na přírody hrobě
šumí tady pouze tobě
kytka starých stromů.

Kdo je sázel? Toho hlava
od starostí všech je zdráva,
a jen pozdrav tomu
dýchá, kdo jde tady kolem
se svým zármutkem a bolem
kytka starých stromů.

Viděti je lze už zdáli,
ony první v prach se halí
v bouři, dešti, hromu,
a na čistém nebi zase
krajkou ostrou prohýbá se
kytka starých stromů.

K nim jen v parné senoseči,
když plá slunce úpal větší,
k chladnému jak domu
s obědem svým sekáč spěje,
v zvon vzdálený co mu pěje
kytka starých stromů.

V podjeseně chvíli dumné
ovčák v jejich klenbě šumné
s psem na cestě domů
stane, z krátké dýmky kouří,
co se nad ním šerem chmouří
kytka starých stromů.

V listopadu když se leje,
zaměří k nim chodec kleje
deště na pohromu,
přes půl dráhy krok že šine,
hádá, když mu z dálky kyne
kytka starých stromů.

Čím to, že mi nalehavě
v jizbě prosté, v ulic vřavě
v klenbách starých dómů
v tichu noci, v denním ruchu
v sluch zní jako píseň duchů
kytka starých stromů?

Čím to, že to cítím sladce
tajemně jak ve pohádce,
když jde dítě domů,
jakby se to spalo v zemi,
kdyby hrála v sen mi němý
kytka starých stromů!

XII.

Rašeliniště

Kraj pochmurný jak mlhy pln a bouře,
tu bahno zeje a v něm rákos šumný,
na nebi jakby blížící se bouře,
a na obzoru hvozd se smráká dumný;

A velké kupy hlíny jako hroby
se táhnou v dál a mezi kalné louže
se vine stezka, chodce krok pln mdloby
se po ní šine, klopýtá a klouže.

Svit žlutý s oblohy se chmurně skrádá
a v skvrnách bledých pažitem se blýští
v narudlou hlínu a do vody padá,
jak lámal by se v krve tratolišti.

A vichr hýká dálnou, dlouhou plání
a pere v hvozd, ohýbá k zemi stromy,
a v rákose to zní jak naříkání,
a v lese odvet jako spící hromy.

Tak až sem zanes' člověk chtivost svoji
a hrabivost, tak v kraje druhdy šťastné
vnes' bídu svou a teď o život v boji
hruď země rve i slatin roucho řasné.

A země prsy bodá a v nich hrabe,
šat po šatu odkrývá v její říze,
tu tkanin vlákna, mechu vrstvy slabé
list po listu obrací v její knize.

A celé velké kmeny ztrouchnivělé
bříz, habrů, osyk kostry gigantické
těch obrů, kteří druhdy věky celé
zde v klidu rostly bez účasti lidské,

Jež pohrobil jen čas, ten hrobník věčný
a nejstarší, je halil v rubáš mechu
a třiseň lišejníků, v nekonečný
ruch přítomnosti dobývá teď v spěchu

Si na palivo ruka mozolitá.
Ó stopy toho popel, rmut a saze,
kouř, jímž se rudé slunce sotva kmitá . . .
Ó duchu lidský, kde jsou tvoje hráze?

Co věky spalo mrtvé pohrobeno,
ty vyrveš hmotě, přerušíš sen sladký,
a v nových útrap, v nových tvarů věno
změť látky do plamenů vrhneš zpátky!

Co bylo svěžest, ševel, hudba, píseň,
to silou je, ta tvoje stroje honí;
co na tom, v rmutu toho šer a tíseň
že kleje dělník, žena slzy roní?

Ty bezohledný jako samo božství
jdeš za svým cílem, zemi dobývaje,
jak hvězdy roste výzpytů tvých množství —
však, pověz, kde jsou ztracené tvé ráje?

Já nevidím jich v začadlé té stepi,
já neslyším jich v kol a kladiv ruchu,
co platen světem rozlet velkolepý,
když jako žebrák tulí se duch k duchu?

Kov chladný je-li poesie všecka,
jejž získal's, za to litovat tě musím,
a zpátky, zpátky v tvoje léta dětská
se v dumě zachráním, neb zde se dusím

Tvou prázdnotou, jíž děsný led mne zmrazil,
tvou podlostí, jež krásu s trůnu kácí,
by břich byl syt, a raněn chvátám v asyl
všech mudrců a zvěře — v resignaci.

— —

EPILOG.

POESIE.

Poesie.

Již bylo po večeři, černá káva
jen kolovala v číškách průsvitných
a mnohý doutník jako rudý bod
se zamihnul a šerem zahořel.
Do velkých zvonů z mlékového skla
lamp obloukových ob čas šedá můra
mdlým bila křídlem, někdy netopýr
též otevřenou kmit se verandou,
jsa zváben světlem; přilét' ze staré
lip aleje, jež gotický jak dóm
se zrovna proti zámku průčelí
tmou stoletých svých korun věžila.
Ztich' hlasný nožů chřest i vidliček,
jen cukru hranol v klíštkách stříbrných
o tenký časem zvonil porcelán,
neb lžička cinkla na japonský tác,
kde v křivolakém letu volavek
na jedné noze dumal vážný čáp,
ten zamyšlený bažin mandarin;
též leckde bylo slyšet zátky zvuk,
jak zazvonila o stůl v pádu svém,
co štíhlý otvor úzké láhve lil
do silné moky koňak nebo rum.

V té chvíli, je-li pravdou přísloví,
že v společnosti náhle zamlklé,
prý anděla let víří pokojem,
ne jeden, ale zástup andělů
táh' Dlažického zámku verandou.

Noc táhla nad parkem i krajinou,
ta vážná, rosná, červencová noc,
jež plna snů a touhy otvírá,
jak srdcí tak i květů kalichy.
Snad její vážný, zadumaný šer
byl příčinou, že hovor utichnul,
že každý pouze dýchal čistý vzduch,
jenž kvetoucích lip vůní prosycen
byl sladkou lázní po úpalu dne.
O poesii této letní noci
kdos okřídlené slovo prohodil
a brzy hovor plným řečištěm
se rozproudil a různých předmětů,
jak lehkokřídlá važka těkavá
se dotýkaje, zvolna vážně rozpřeď
se v poutavou a živou diskusi
o umění a poesii zvlášť.

»Jak vůbec umění i poesie,«
děl zvučným hlasem nejdřív hostitel,
»jest v době naší přímo v úpadku.
Jen prosím jmenujte mi význačný
styl jeden, v němž by naší doby duch
se celý vyhranil v své plné síle,
ať sochou, malbou, hudbou nebo básní?
Co různých škol a hesel! A přec všecko

to prázdné šermování tupých šavlí,
jen válka etiket a vinětek
na láhvích vína, jejichž obsah zkysal
a zvětral dávno. Rcete, že jsem šosák,
že snad jsem utkvěl v dobách minulých,
a nemám smyslu pro tu modernost,
jež často pro třpyt svojí původnosti
na místo v Olymp na smetiště chodí.
Jak Hellen, jemuž jednou ve zraku
frýs Parthenonu utkvěl zářivý,
byl slepý pro vše stavby východu
i západu, já rovněž v mládí svém
jen velikými vzory odchován,
znám veliké jen staré umění,
s nímž různé novodobé pokusy
jen těžko závoditi mohou. Ještě hudba,
ta jediná smí mluvit v sporu tom;
však nechci pohněvati velebníčka,
jenž, Wagnerův nepřítel zarytý,
se nedá ani krásou přesvědčit.
ni světovým děl jeho úspěchem.
tož raděj' ztichnu.« —

»Nechci popírat,
že mnohou pravdu ovšem trpkou formou
děl ctěný hostitel náš,« vesnický
se ozval farář, taje z těží úsměv,
jenž v koutku mihnul se mu tenkých rtův,
»o Wagnerovi schválně pomlčím,
neb napřed vím, že nekonečný spor
by plným jezem v naši besedu
se rozvlnil a snadno zkalit moh'
náš dobrý humor; nekonečný spor,
jak nekonečná jeho melodie.

Chtěl k jednomu bych pouze ukázat,
jak nových směrů různí zastanci
tak rádi říkají, že zastaralo
to nebo jiné dávné umění.
V tom odpor zřejmý, můž'-li zastarati,
co mladostí je věčnou, vtělenou?
Kde jinde v světě zářný její sled?
Jak rychle zmizí s kvetoucího líčka,
jak třísen květná! Pouze v umění,
tam svítí stále věkům budoucím
Mně stejně slavně choral Palestriny
zní, vroucí zbožnost v ňadrech burcuje,
jak velkolepá fuga Bachova,
jež z hlubokosti mohutnými tepy
se kaskadami valí z píšťal varhan
a rovněž Danteova tercina,
jak Sofokleův slavný chorovod
se vrývá v duši zvuky kovovými,
jak laškování mistra Ariosta
a Tassův snivý Erminie vzdech.
Co zastaralo na světicích Giotta?
A Rafael — toť teprv smavá mladost,
všem nastavujíc pohár kypící
nebeských vděků! Může zastarat,
co lidským srdcem hnulo do hlubin,
čím zachvěl se kdys ňader bájný zvon,
co plálo v hrudích z hrudí v štětce ven
a v sloky jako hřebce bez otěží
a v takty, s nimiž oceanu hudba
smí závoditi nebo píseň hvězd?
Ba ani forma — to, co křehké jest
na díle uměleckém (neb já posud,
mne proto třeba zvete staromilcem,
logiky formálné jsem nepřítel,

a věřím, obsah že je dílo ducha,
jenž skanuv s výšin hmotu prozáří),
ba ani forma, věřte nezastará.
Snad zdánlivě co na ní modou jest,
vybledne časem, však to zvláštní půvab
a trochu pikantnosti dodává
všem požitkům těch zastaralých dob.
Ba řeknu přímo, že mám z duše rád
paruku Haendlovu a copánek,
jenž v božském Mozartu se časem mihne,
mi nijak jeho krásy nezkalí,
ba stejně cítím hřmotný koturn Cidův
a kudrlinky mistra Racina;
to patří k celku; ryzí, velké jádro,
to lidské jádro tímto obalem
jen září víc a duchu lahodí.«

»Mně zdá se,« lékař, pravil zámecký,
(muž vytáhlý a drsných tahů mračných,
byl známý samotář a škarohlíd
a v zevnějšku svém vždycky zanedbán,
však velký čtenář, pochybené žití,
jenž vyplňoval prací Sisyfovou,
přát jiným vše, co jemu nepřál osud),
»že všecko zavinila jinak krásná,
však pro umění přímo zhoubná snaha,
chtít prospět jím a užitečný být.
A umění je v podstatě své přepych,
to nelze zapřít'. Naše doba ovšem
jen po zisku se shání horečně,
po výtěžku — tak zvedla tendenci
na stolec umění, dnes píseň má
mrzáku obvazovat rány jeho,

chléb hladovému skýtat, pakou být
při volbách, ano v národností boji
má aspoň hřmotnou býti polnicí
a bubnem, kterýmž duní reklama
lokalních výtečníkův okresních.
Dnes nepostačí sošku Osvěty
neb Světla umnou rukou vytvořit,
dnes třeba hlavu též jí provrtat,
by svícnem mohla býti, prakticky
to osvědčit, co hlásá obrazně.
Tím vinno jest, že kleslo umění
a nejvíc poesie, nebo dnes
chce každý něco jiného z té ruky,
jež hvězdy jen a kvítí rozsévá.
Dnes zapomněli všichni docela,
že poesie hudbou duše jest,
ba opiem jímž člověk zapomíná
na všední život, jenž ho otravuje,
v jhu kterého se denně plahočí.
Já zřídka sáhnu k sbírce veršů, pouze
to v žití chvílích, dělám svátečních,
kdy duši své chci křídla připjati
a zpít se hudbou, tenkrát sáhnu jen
ku visím Shelleye a Coleridge,
k snům Moora, k meditacím Lamartina
a k lepším částem díla Hugova,
jež hudba jsou a světlo zároveň.
Tu svěřím rád se oři Farysovu
a letím v bezmezí, kam nedoléhá
křik všednosti, spor stran o blaho žití.
Ne darmo staří dali Pegasovi
dvé perutí, dnes vzali velké nůžky,
jež realismem zvou neb jinak ještě
a ustříhli mu je a tahouna

v pluh zapřáhnuli snah svých malicherných,
jež příští víc již nepochopí věk.
Buď poesie orkán jest, jenž strhne
na křídlech unavenou duši výš,
ji posilňuje k bojům athletickým,
ji kolébaje v sladký sen a mír,
neb není vůbec — já jsem domluvil.«

»A nedávno přec,« padl jemu v řeč
ze sousedního města soudní adjunkt,
»kýs professor měl u nás přednášku,
kde dokazoval, umění že pravdu
má nejdřív hledat, druhé vše že klam.
Ba Turgeněva dával za příklad,
jenž pravil kdes neb napsal docela,
že mistrovským byť štětcem malován
jej žebrák nerozníti k potlesku,
že spíše vzbudí odpor v něm a hněv,
že vůbec můž' být ještě žebrák v světě,
a Turgeněv byl přece poeta
a vyvolený.«

»To jen důkaz jest,«
děl kvapně doktor, »že i poeta
se může mýlit, o svém umění
když začne mudrovati. Turgeněv
byl velký básník ovšem, příteli,
však duse jeho byla raněna
své vlasti bídou, ano bídou všech,
a příliš raněna a proto často
on tendenci své velké umění
dal za oběť; snad jednal heroicky,
já nevím, pro mne však je poetou
jen »Zápisků« a »Písně vítězné«
a několika málo stránek ještě,

kde září ryzí jeho umění
bez tendence. Ba mohu jiný důkaz
vám dáti slov svých, velký Turgeněv
ni Fausta oceniti nedoveď
a přece Faust — však dosti nechme toho,
nač vyvolávat nekonečný spor,
vždyť lidé jsou, jak jinak ctihodný
náš lesmistr zde, přítel Doubrava.
jenž přece denně v styku s přírodou,
přec její poesii necítí,
a prohlašuje všecko veršování
za pouhý zbytek staré kultury
pravěkých předků, jen za dětskou hru,
jež jistě zmizí časů postupem,
kdy nebude prý více psát se knih,
jen krátké zprávy, co se stalo v světě,
co vynašel kdo, jakýs nový stroj
neb pušku, dělo nové soustavy.
Tu zlaté časy lidstvu nastanou,
víc nebude je plašit pěvcův rým
z myšlének praktického života,
jenž průmyslu a vědě zasvěcen,
žní tučných břich se plně zaskvěje

Smích rozlehnul se na to kolem stolu,
a poškádlený lesní Doubrava
smál nejvíce se ze všech, smáčeje
s likérem v sklence ryšavý svůj vous.
»Já s doktorem jen v jednom souhlasím,
že přepychem jest každé umění
a poesie zvlášť — nu hudba ještě,
ta aspoň v chrámu Páně smysl má,
neb v krčmě o pouti — a obrazy?
Nu sem tam na zdi holé, dejme tomu;

však písničky, v tom není smyslu přec,
vím dobře to, žel, z vlastní zkušenosti,
můj synek Vít jak začal veršovat,
hned začal propadávat na školách,
a konec konců, stal se, jak vám známo,
mnou zapřen pro vždy kočujícím hercem.«

»To ovšem také důvod,« ironicky
děl doktor. »s kterým dlužno počítati.«

»Je pravdou to, nejvíc to dokazuje
než všecky řeči!« odsek' Doubrava
již trochu pohněván.

»Nuž nechme toho,«
děl hostitel, »o poesii řeč
zde vedeme a neptáme se ani,
co tomu říká host náš, posud mlčí,
jen kníry kroutí sobě, usmívá se.
Nuž, pane Vladimíre, na slovíčko:
jste s doktorem či s lesním Doubravou?
Či v posled sám jste také novotář
a v duchu se nám vysmíváte všem?«
Na slova hostitele zraky všech
se obrátily k muži mladému,
jenž dosud mlčky seděl ve stínu,
a rozhovoru pilně naslouchal,
jen občas z číšky víno srkaje
neb kroutě rusý, hebounký si knír.
Teď zdál se býti zemdlen, zřel jen v dál,
kde modré stíny ve korunách lip

se chvěly jako závoj magický
před bledým obličejem měsíce.
Však vida, zraky všech že k němu zří.
své cigaretky popel oklepal,
a s polo dusným s polo ironickým
děl pohledem a při tom pomalu,
jak každé své by slovo vážit chtěl:
»O poesii byla tady řeč,
a tuším prudká, hádka skoro, spor
a zbytečná . . .« a při tom usmál se
a dvorně hostiteli uklonil.
»Jeť poesie vždycky darem nebes,
ji nejvíc čerpat máme, nejméně
když o ní víme. Hleďte do kola,
což tato luzná noc s tím půvabem,
s tou stínů, světla čaroplnou hrou,
s tím hlubým starých lesů pozadím,
s tou září mléčné dráhy zbloudilou
do korun stoletých a vonných lip,
s tou lunou, která vstoupá nesměle
na půlnoci trůn, plný zlatých hvězd,
s tím na rybníku stínem setmělým,
v němž leknínů se třpytí kalichy,
jak volaly by sestry hvězdy k sobě;
ten celý kraj v tom rámci lesnatém
s bílého zámku snivým pozadím
i s verandou, kde my zde mudrujeme,
o jejíž pavlán zdobně řezaný
jak víla pohádky se uklání
dceř vaše, milý hostiteli můj,
zříc v dumě jen labutě na rybníce
a nořic bílou ruku jako sníh
v stín kanoucích kštic, kol sladkého čela
jež splývají, by dvakrát zvýšily

ten úběl skrání, měkce zářivý . . .
Co všechno to zde není poesií?
Je třeba více ještě — rcete sami,
zda větší najdete a hlubší jen?
Ba že jste mohli o ni zvednout spor,
je důkaz nejlepší, že cítíte
vlát ňadry její božské řízy lem.
I dýchá k nám z té celé přírody,
z té hloubky nebes a z té vůně niv,
z těch zjevů kol a z vašich srdcí též
a účel její — blažit člověka!«

A mlčky vstali všichni, číše jich
se dotkly vzájemně, jich plný zvuk
děl nejlépe, že souhlasili s ním.

OBSAH.

Prolog. Str

Moje sonata . . . . 5.

I.
Adagio.
(Rispetti a Ritornelly.)

Rispetti.

I. Jasminové květy 13
II. Rispetti 14
III. Dary jara 15
IV. Věčné žití 16
V. Hvězdám! 17
VI. Co zbylo 18
VII. Viz plnou růži 19
VIII. Jen krátko! 20
IX. A povídali 21
X. V jarním dešti 22
XI. Pak vzpomínej! 23
XII. Úsměv 24
XIII. Ručky mé dcery 25
XIV. Květ v duši 26
XV. Viď?! 27
XVI. Moje hoře 28
XVII. Sníh I. VI. 29
XVIII. Zavírám knihu 35

Ritornelly.

I Stromy.

I. Bříza 36
II. Jedle . . . . —
III. Buky . . . . —
IV. Lípy 37

Str.
V. Duby 37
VI. Borovice . . . . —
VII. Vazy . . . . —
VIII. Plané hruše 38
IX. Divoké třešně . . . . —
X. Jívy . . . . —
XI. Olše . . . . —
XII. Řeřáby 39

II. Kvítí.

I. Slunečnice 40
II. Chudobky . . . . —
III. Vlčí mák . . . . —
IV. Slez 41
V. Leknín . . . . —
VI. Mateřídouška . . . . —
VII. Jasmín . . . . —
VIII. Tulipány 42
XI. Routa . . . . —
X. Koukol . . . . —
XI. Astry . . . .
XII. Kvítí 43

III. Drahokamy.

I. Rubín 44
II. Smaragd . . . . —
III. Opal . . . . —
IV. Démant 45
V. Achat . . . . —
VI. Jaspis . . . . —
VII. Amethyst . . . . —
VIII. Granat 46
IX. Lapis lazuli . . . . —
X. Karbunkul . . . . —
XI. Tygří oko . . . .
XII. Křemen 47

II.

Andante.

(Třicet ballat melancholických).

I Ballata o ballatě 51
II Ballata o černé hodince 52
III. Ballata o mých dvou dcerách 53
IV. Ballata o slzičkách 54
V. Ballata o umrlčích hodinkách 55
VI. Ballata o zlatém lese 56
VII. Ballata o prstenu krále Šalamona 57
VIII. Ballata na peníz o sv Jiří drakobijci 58
IX. Ballata na vsi 59
X. Ballata cestou k sv. Janu pod Skalou přes kámen a vodopády 60
XI. Ballata o hřbitovních věncích 61
XII. Ballata o našem palouku 62

Str.

XIII. Ballata o všednich dnech 63
XIV. Ballata o jeseni života 64
XV. Ballata o hřbitovu v lese 65
XVI. Ballata o dvojí mlze 66
XVII. Ballata o pavučinách 67
XVIII Ballata o troji metamorfose vlasů mé drahé paní . . 68
XIX. Ballata o hořci 69
XX. Ballata o starém portretu 70
XXI. Ballata o podzimním větru 71
XXII. Ballata v ránu masopustním 72
XXIII. Ballata bez nápisu 73
XXIV. Ballata na starý motiv o včele a trubci 74
XXV. Ballata o jitru v září 75
XXVI. Ballata J. S. Macharovi po přečtění »Letních sonetů« 76
XXVII Ballata z posledních dnů února 1891 77
XXVIII. Ballata o sněhové vánici na jaře 78
XXIX. Ballata o dvou střevíčkách 79
XXX. Ballata závěrečná 80

III.

Scherzo.

(Třicet ballad rozmarných.)

I. Ballada úvodní 83
II. Ballada o větrných mlýnech 85
III. Ballada novoroční 87
IV. Ballada o gothickém podloubí v starém městě 89
V. Ballada skromného člověka v zlých časech 91
VI. Ballada o ostrovu blažených 93
VII. Ballada apostrofující Fortunu, paní světa a lidských osudů 95
VIII. Ballada o kolébce 97
IX. Ballada o skepsi věku našeho 99
X. Ballada o lehkém a těžkém srdci 101
XI. Ballada o vignetách 103
XII. Ballada o mém tam-tam 105
XIII. Ballada psaná Sv. Čechovi v dobách zlých ze srdce upřímného 107
XIV. Ballada k uvítání maje 109
XV. Ballada o slávě 111
XVI. Ballada o stálém pokroku člověčenstva 113
XVII. Ballada ku chvále hlemýždě 115
XVIII. Ballada o polibku 117
XIX. Ballada o bludičkách 119
XX. Ballada o moderních Kalibanech 121
XXI. Ballada o hladovém kritikovi 123
XXII. Ballada o vlčím máku 125
XXIII Ballada J. V. Sládkovi za jeho balladu Mělnickou . . 127
XXIV. Ballada podzimní na motiv ocúnu 129
XXV. Ballada na motiv krysaře z Hammelu 131
XXVI. Ballada na starý motiv o tatíkovi, synovi a jejich oslu 133
XXVII. Ballada o šedivé skabiose 135
XXVIII. Ballada psaná sv. Václavu, dědici České země 137
XXIX. Ballada ku chvále Královny nebes ve slohu starodávném 139
XXX. Ballada závěrečná 141

IV.

Largo.

(V samotách: Dvanáct elegii.) Str.

I. Na slatině 145
II. Meditace u krbu 148
III. Pastviny 151
IV. Nad potokem 154
V. Pastýř 157
VI. Tůň v lese 160
VII. Za pluhem 163
VIII. Pole u lesa 166
IX. Odlétající ptactvo 169
X. Pták samotář 172
XI. Staré stromy 175
XII. Rašeliniště 178

Epilog.

Poesie 183

Sešitem tímto končí první řada sebraných děl básnických Jaroslava Vrchlického. I přistupujeme k vydání druhé řady, která obsahovati bude tyto sbírky básnické:

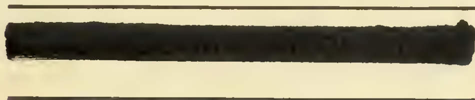
1. Skvrny na slunci. (Novinka.) Básně z roku 1895—1896.
2. Pavučiny. (Novinka.) Básně z let 1876-1896.
3. Z hlubin. III., definitivní vydání rozmnožené.
4. Perspektivy. II. vydání.
5. Dni a noci II. vydání.
6. Zlatý prach. II. vydání. — Girlandy a festony. (Novinka) Z r. 1896—1897.
7. Hlasy v poušti. II. rozmnožené vydání. — Pantheon. — Přípitky a hermy. — Výbor básní časových a příležitých. (Novinka.)
8. Mythy. 2. cyklus. II. vydání.
9. Symfonie. III. vydání.
10. Poslední zlomky epopeje. (Novinka.) Básně z let 1894—1897. (Metopy.)

V řadu tuto zařaděné novinky budou vycházeti v sešitech týdenních, starší práce v sešitech čtrnáctidenních stejné úpravy řady první.

PG
5038
F8A17
1895
díl 10

Frida, Emil Bohuslav
Souborné vydání básnických spisů

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

NAKLADATELSTVÍ

J. OTTO

V PRAZE